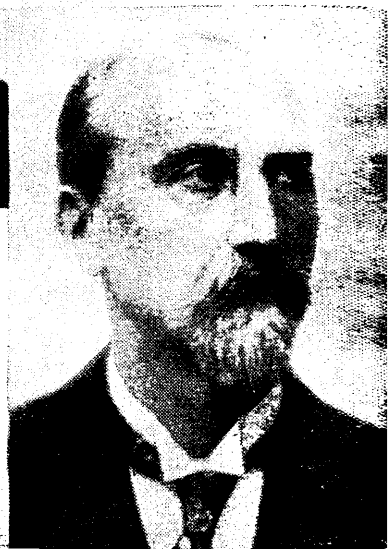
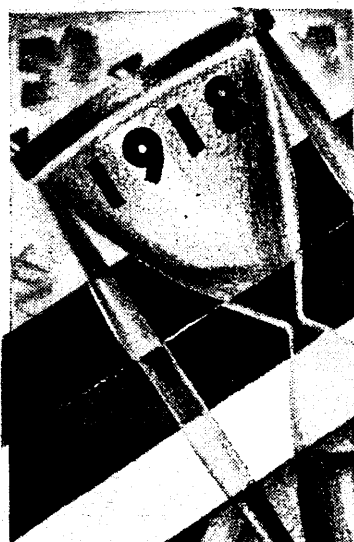

ROMAAN

1934

30

SENTI

Milline on teie õnnekivi?

Kes meist poleks kuulnud salapäraseist õnne ja õnnetust toovast kalliskividest? Juba väga vanal ajal inimesed nautides kalliskivide nõudlikku sära omistasid neile ka saatuslikku mõju.

Sellest ebausust polnud vabad isegi sellised suurused nagu Peeter Suur, kes uskus kaljukindlalt oma õnnerubiinidesse, samuti Napoleon I, kel oli talismaniks teemant mõõgapea küljes.

Maagiaõpetus üksikute kalliskivide saldpärasest ja tervendavast mõjust on väga laialdane. Selle õpetuse tuumaks on, et tähtede salapäraseid jõud kanduvad üle kalliskividele. Kuna inimese saatus sõltuvat tähtede seisust, siis omavad üksikud kalliskivid saatuslikku mõju inimese elus.

Ka moodne mineralogia tõendab, et mõned kalliskivid saadavad välja erilisi tundmatuid kiiri ning ühtlasi võtavad vastu, töötavad ümber ja kiirgavad välja erilist jõudu.

Veel tänapäevalgi arvutatakse välja iga inimese õnnekivi 12-st tähtkujust, juhtivast planeedist ja päikesest. Komme, valida õnnekivi sünnikuu järgi, on vale, kuna päike iga kuu 21-25-da kuupäeva vahel astub teise tähtkujusse. Astrooloogiliselt on aga väga tähtis, missuguses tähtkujus asus päike sünnimomendil.

Toome allpool tabeli, mille järele igaüks võib leida oma õnnekivi (päikesekivi).

Toome näite: Oletame, et keegi on sündinud 10. novembril. Kümnes kuupäev asub 24. oktoobri ja 22. novembri vahel. Päike asus sünnitunnil Skorpioni tähtkujus, õnnekivi on topaas.

Millist mõju omistatakse üksikuile kalliskividele?

RUBIIN, luuletajate ja kirjanike õnnekivi, annab inspiratsiooni, julgust, püsivust, edendab vereringvoolu, annab edu ja õnne armastuses, eriti meelelises armastuses, annab oma kandjale „sex-appeali“.

SAFIIR edendab tutvuste ja sidemete loomist kõrgemais ringkonnas, avab n. n. „suletud ukсед“.

AMETÜST kaitseb hädaohtude ja õnnetuste eest ning mõjub rahustavalt südamele ja närvidele, vaigistab viha ja vaenu ning muudab need tunded sümpaatiaks. Ametüsti ei tohi läbi puurida, sest siis kaotab ta oma mõju.

SÜNNIAEG

22. dets. — 20. jaan.
21. jaan. — 19. veebr.
20. veebr. — 21. märts
22. märts — 20. aprill
21. apr. — 21. mai
22. mai — 21. juuni
22. juuni — 23. juuli
24. juuli — 23. aug.
24. aug. — 23. sept.
24. sept. — 23. okt.
24. okt. — 22. nov.
23. nov. — 21. dets.

TÄHTKUJU ÕNNEKIVI

Kaljukiits	Ooniks.
Veemees	Safiir (India)
Kalad	Krüsolüüt
Jäär	Teemant
Sõnn	Safiir hele)
Kaksikud	Mäekristall
Vähk	Smaragd
Lövi	Rubiin
Neitsi	Jaspis
K. alud	Teemant
Skorpion	Topaas
Kütt	Safiir (tume).

TEEMANT kaotab kurvameelsuse, annab energiat ja tahtejõudu ja, nagu rubiingi — annab edu ja õnne armastuses.

Heaks kaitseks halva mõju vastu on **AKVAMARIIN**, mis on taeva ja mere värvides. See kalliskivi on Veenuse planeedi mõju all ning hoiab omaniku kaua noore ja terve. Tarvitatakse sageli ka kihlasõrmustes, kuna ta töötab õnnelikku abielu.

Kuna **LAPIS LATULI** rõõmsa meeleolu ja hea une annab, viib **SELENIIT** lahkuläinud armastajad jälle kokku.

SMARAGD kaitseb kurja pilgu eest, teeb selgetnägijaks, ning teda peeti vanal ajal heaks silmaarstiks. Juba lihtne vaatamine tema imeilusasse rohelisse pidavat suurendama nägemisvõimet.

HELIOTROOP ehk **JASPIS** on amuletiks haavade vastu.

GRANAAT annab omanikule hüpnootilisi võimeid.

TÕRKIIS kaitseb armastajaid ning on üldse üks tundelikumaid kive. Kui tema kandjat ähvardab häda, muudab türkiis värvi ning muutub tumeroheliseks.

Ka **TOPAAS** ja **KRUSOLOÜT** on amulettkivid. Nad kaitsevad vaenlaste, pahanduste, mürgituse ja vaimuhaiguse eest. Erilist maagilist võimu evib kollane topaas (Goldtopaas), mis seisvat ühenduses kuuga. Väga suures kuumuses Goldtopaas muutub elektriliseks. Krüsolüüt kaitseb aineliste kahjude eest.

Õnnekivi kantakse tavaliselt amuletina, s. o. inimese keha küljes, kas käevõrus, kaelakees või sõrmuses. Eriti populaarne on õnnekivikandmine sõrmuses, kuna see evib erilist tähtsust kui võimu ja igaviku sümbol.

„Uudisleht“

on ajaleht kõigile!

„Uudisleht“ leiab alati kõige täielikumad kirjeldused tähtsamate sündmuste kohta.

„Uudisleht“ ilmub 5 korda nädalas ja maksab tellides 105 senti kuus, 3 kuu peale 3 krooni.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Talitus: Tallinnas, Rataskaevu 9.

„Jutuleht“

toob põnevaid jutte ja romaane, vesteid ja mõistatusi.

„Jutuleht“ ilmub kord nädalas ja maksab tellides 45 snt. kuus. „Maaleht“ tellijaile 25 snt. kuus.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Talitus: Tallinnas, Rataskaevu 9.

„Maaleht“

on kõige kohasem ja odavam maarahva ajaleht.

Peatoimetaja: **Jakob Loosalu.**

„Maaleht“ tellijaile paljud soodustused. „Maaleht“ ilmub 3 korda nädalas ja maksab 50 senti kuus. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetus: Tallinnas, Rataskaevu 9.

VÄIKE KANGELANE

L. KAYE

Väike must neegripoiss istus plaanvankri pukis ja juhtis nelja väsinud hobust. Poiss oli vaevalt lapsekingist välja kasvanud ja pea-aegu alasti, tal olid vaid jalas põdranahast püksid, millised juba ammu olid päikese tõttu pleekinud, ja peas viltkübar, mis kattis ta juukseid ja laupa ning oli varjuks silmile.

Poiss oli väga rahulik, vastas küll talle esitatud küsimustele, kuid harva küsis ise midagi. Tõeliselt keerles poisi peas palju mõtteid, ja need olid pealegi mustad mõtted, sest ta oli mures.

Oli palju asju, mis talle muret valmistasid. Lahkudes plaanvankriga kaevandusest, oli nii mõnigi asi võinud läinud. Kohe reisu alguses oli üks viiest valgest mehest haigestunud ja polnud veel ikka paranenud. See lamas nüüd pikali vankris riidest katte all. Juba paar päeva oli haige teadvuseta olekus.

Kuid mitte haige pärast polnud need mõtted nii mustad; ei, oli veel halvemat. Teati, et see mees oli haige ning oldi sellele ettevalmistatud. Kuid muule ei oldud ettevalmistatud.

Nii, näiteks, möödusid nad eile allikast. Alles nädala eest oli selles küllaldaselt vett, sest mõned kaevandusetöölised olid seal olnud ja rääkisid vee rohkusest. Kuid plaanvankri allika juure jõudes oli viimane nii kuiv nagu päikese lõõmas seisev plekk-katus.

Sellised asjad juhtuvad tavaliselt jutustustes. Keegi polnud seda oodanud — et kaameli-

te kari möödub allikast ja et selline suur kuumus tuleb. Ja nüüd oli ees kolmepäevane teekond läbi liivakõrve, ning see tegi küllalt palju muret.

„Küll näeme sel teekonnal veel palju halbusi,” arvas üks valgeid. „Küll jääme kõik laiadena kõrbe,” arvas teine. „Kuid meie ei tohi lakata lootmast,” ütles kolmas, keegi preester.

Kuid see, kes rääkis esimesena — suur mees heledate juuste ja laiade õlgadega — naeris vaid.

„Loodan küll rohkem paharetile, paater, sest seda tunnen paremini.” Ja naeris jälle. Kaks teist valget meest, preester ja väike mees õrna näoga, vaatasid suurele mehele.

Preester vaatas tagasihoidlikult, nagu sobis ta elukutsele, kuid väike, õrna näoga mees naeris nagu suur meeski. Suur ja väike mees vaatasid üksteisele otsa, aeglaselt sulgus suure silm, et siis kelmikalt jälle avaneda. Nad patutasid üksteisele õlale ja naersid jälle.

Mõlemad olid joobnud. Juba terve päev. Ja see tegi jällegi muret mustale poisile pukis. Sama suurt muret nagu veepuudus. Mehed peavad jooma, oli suur blond mees ütelnud,

SISUS:

Tagasitulek;
Naine peab hea olema;
Väike kangelane;
Kuidas minust sai kirjanik;
Koht;
Millised on teie õnnelikud;

Liisk on langend (romaan);
ProvintSION;
Kultiveeritud Aafrika;
Viie aasta pärast;
Põhjamaa õis (romaan);
Kuidas näevad loomad;
Põhimõte;
Moenuk; mõistatusi ja nalja.

ja kui polnud vett, noh — siis võis ju viskit juua, eks ole?

Oli ju õigus, et viski kõrvetas kurku ja ei kustutanud janu, kuid teda võis juua, ja ikka rohkem ja rohkem juues ei tundunud janu enam nii piinavana. Ja vankris oli palju viskit. Suur blond mees oli ise kastisse, õlgede vahele asetanud kaksteistkümmend pudelit ja siis kasti vankrisse tõstnud. Preester oli pealt vaadanud ja polnud midagi ütelnud.

Preester oli ammu lakanud midagi ütlemast. Seda nägi neegripoiss hästi. Alguses oli vaimulik teistele viski pärast etteheiteid teinud. Oli rääkinud rahulise, veenva häälega, mitu päeva. Siis oli võtnud ühe pudeli, sellel põhja ära löönud ja liivasse visanud, nii et viski jooksis välja. Kuid seda sai ka vaid selle ühe pudeliga teha. Suur mees oli vihastanud, ja teda vihasena näha polnud tõesti kellegi lõbu Väike neegripoiss oli näinud suurt meest vihasena, ja see suurendas veel ta muret.

Ja nüüd vëndus ta, et kõik halbused on vaid valgete tõttu. Poleks olnud valgeid mehi, ei tarvitseks tal istuda plaanvankri pukis ja sõita tühjade veenõudega ning haige mehega ja teiste meestega, kes valmistasid rohkem muret kui haige. Ta läbistaks oma seltsilistega metsi kanguru jahti pidades või lihtsalt laiskleks päikesepaistel või laagritule ääres. Sellepärast vihkas valgeid ja otsustas nad üksi jätta ning lahkuda.

Kuid jäi siiski oma vankri ja oma murede juure. Jäi viienda valge pärast. See oli naine, haige mehe abikaasa. Haige mees oli kaevanduse insener ja naine sõitis nüüd ühes mehega läbi kõrve rannikule. Naine oli noor, pruunide juuste ja halli silmadega, pehme sileda nahaga — oli tõeline iludus.

Väike neegripoiss, kes oli küllalt hirmu näinud, teadis, et valge naine kardab kahte: oma mehe haigust ja suure blond mehe ja väikese õrna mehe joobnud olekut. Väike must mehike kartis suurt valget meest, sest oli teda vihasena näinud, kuid sellegipärast jäi plaanvankri ja valge naise juure.

See naine tegi kogu loo keeruliseks, valmistas palju muret; õieti oli naine kõigi murede juur, sest poleks seda naist olnud, oleks neegripoiss vähemagi mureta jätanud valged mehed saatuse hooleks. See naine oli neegripoisile ebajumalaks. Iga pilk, mille ta heitis valgele naisele, oli tulvil jumaldamist. Ta oli alati valgeid vihanud, kuid see viha ei küüninud selle valge naiseni. See vajas vaid käsida ja ta täidaks kõik kuulekalt.

Ja naisel polnud kedagi, kelle poole pöörduda, kui vaid neegripoiss. Naine taipas, et see oli ainuke olevus, kes suutis neid, valgeid, läbi kõrve viia ja kõigile hädadele vastu panna. Seal olid ju kaks valget meest, kuid need olid alati joobnud; siis veel pehme häälega

preester, kuid see ei teadnud midagi sellest võõrast maast, ja oli sama abitu nagu naine ise.

Kõrvest väljapääsemise raskus lasus täiesti neegripoisi õul ja vaid valge naine ükski oli teadlik, kui väga nad kõik olenesid sellest poisist. Ja sellepärast vaatas naine sageli poisi poole nagu see tema poole vaatas. Naisele oli see poiss ainuke võimalus elusana läbi kõrve pääseda kindlale maale.

Naise pärast kannatas poiss, plaanitses ja pettis Pettis valget meest preestrirüüetuses ja noid valgeid, kes olid alati joobnud, ning iseenast. Veenõud olid küll tühjad, kuid tal oli siiski natuke vett. See oli linases kotis ning tema valdamisel, keegi ei näinud seda päeva-ajal. Alles öösel, teiste valgete magades, võeti kott peidukohast. Haige sai natuke vett ja naine sai ka natuke. Poiss ise teeskles nagu ta jooksis.

„Mina mitte palju jooma,” seletas alati. „Minu elus palju janu mitte tundmata olema. Jooma sina ja haige mees.” Ja naise meenutades ka teisi mehi, oli poisi jumaldamine küllalt suur valetamiseks, et naisele vaid rohkem vett jätta: „Nemad jooma teisest kotist.”

Kuid teist veckotti polnud. Oli vaid üks ja seegi oli pooleni veega täidetud; ent palavus oli nii suur ja janu muutus ikka väljakannatamatumaks. Isegi neljakordne praeguse vee hulk poleks suutnud janu täiesti kustutada. Nii piinas janu alati ja kõik kannatasid selle tõttu. Isegi neegripoiss, kes oli harjunud kauase vee puudusega, kannatas.

Kuid sellegipärast ei mõtelnud poiss oma janule. Mis talle muret tegi, oli segadus, mis janu pidi varsti kaasa tooma. Juba oli janu tööle asunud Seal olid kaks valget, kes oma janu püüdsid petta viski joomisega; seal oli preester, kelle koopas silmis peegeldus hirmu janule allumise üle. Iga liige valutas; sooned olid nagu kuivanud, udu kerkis silmade ette ja suu pomises arusaamatuid sõnu. Janu võib inimesed murda; palju saatanlikumalt kui see suudavad valu ja nälga teha.

Janu ei piirdunud ainult vankris viibivate inimestega. Ta piinas juba ka hobuseid, kes vedasid rasket vankrit noruspäi ja õhetavate ninasõõrmetega. Poiss jälgis tähelepanelikult iga nende liigutust ja pingutust. Ja osavalt valis ta oma tee nii, et halvemad liivaluited jäid kõrvale; nii tegi ta hobustele töö kergemaks. Vaatas oma reisijaid, kortsutas kulme ja mõtles — mõtles.

„Liig palju raskus,” ütles valgele naisele. „Võibolla suur mees ja väike mees käima.”

Kuid need mõlemad mehed olid vankris ja ta ei teadnud, kuidas neid välja saada. See oli küsimus, mis talle ammu muret valmistas ja mida ammu püüdis lahendada.

Ise ta ka ei võinud käia, sest teadis — kuni ohjad on tema käes — läheb veel kõik nagu tema tahab. Tema käies asuksid valged ise juhtimisele ning see oli võimata, sest nad ei tunnustanud seda maad ja hukkuksid kusagil liivas.

Poiss mõtles oma suguvõsale, neegreile. Need suudaksid välget naist ja haiget meest päästa, kuid see oli asjata mõte. Ta suhuharu oli liig kaugel. Mõõdunud õil teiste magades oli suitsusignaale annud, kuid talle ei vastatud; suhuharu oli kaugemale läinud. Nii kust ka see nõrk lootus.

Poiss ohkas. Vaatas üle hobuste peade maad, mis päikesepaistel lõõmas. Päike hakkas juba loojuma, kuid palavus oli ikka veel suur. Polnud vähematki tuulehõngu.

Isegi päikese loojudes polnud tunda jahenemist. Alles pimeduse saabudes ja kuu tõustes tundsid kõik nagu kergendust.

Päikese loojakul peatus vanker. Hobused olid iseenesest seisma jäänud ja poiss ei sundinudki neid edasi liikuma. Valged mehed hakkasid vankris end liigutama ja astusid välja. Nad seisis üksteise kõrväl liival. Valge naine viibis oma haige mehe juures ja neegripoiss rakendas hobuseid lahti. Ta jättis nad vabalt liikuma, kuid valvas, et nad liiga kaugelt ei läheks. Tal oli kava.

Kolm valget meest istus liival ja sõi lihtsat õhtueinet. Neil polnud teed, et toitu alla loputada. Preester ei söönud, sest piinav janu tegi talle iga pala vastikuks. Istus noruspäi vaikselt enesesse süvenenult.

Kuualguse muutudes täiesti hõbedaseks oli terve maastik nagu päevalguses. Suur blond mees hakkas väikese õrna mehega sõnelema. Sõnelesid natuke aega, kuid käsitsi kokku ei läinud. Viimaks raputasid pühalikult üksteise kätt. Istusid siis natuke aega vaikselt ja vaatasid kuud. Siis heitis suur mees pilgu preestrile.

„Hee!”

Preester vaatas ringi. „Mis?”

„Sul on krae tagurpidi kaelas.”

Preester raputas pead ja ütles väsinult. „See on õige viis teda kanda.”

„Ta on tagurpidi.”

„Nii peab teda kandma.”

„Ara räägi mulle vastu. Ta on tagurpidi. Tõmba ta kaelast ja pane õieti.”

Preester pööras ringi ja ei rääkinud enam. Kuid suur mees vaatas vihaselt tema poole. Tõusis siis, sammus preestri poole ja vaatas talle.

„Tõmba ta kaelast ja pane õieti.”

Preester ei vastanud ja vaatas enese ette.

„Ka hea. Siis sunnin sind selleks.” Blond hiiglane kummardus, kahmas preestri kae ja tõmbas ta püsti. Võttis siis hästi hoogu ja löi preestrit näkku.

Preester vaarus ja pöördus siis kallaletu-

gija poole. Löök oli väga valus, kuid ta ei kartnud blondi hiiglast. Ta polnud kindlasti iialgi oma elus kedagi lõõnud, kuid nüüd löi vastu. Löi hiiglast rusikaga, nii et sel veri ninast purskas. Blond mees kiljatas üllatusest ja vihast ning tormas preestri kallale. Mõlemad keerlesid nüüd liivas metsikus võitluses. Liiv tuiskas nende käte ja jalgade lõõkidest. Väike õrn mees seisis seal kõrval ja

„Teie mitte sõitma, kui ruttu ei tulema,” ütles poiss ja näitas vankri suunas.

vaatas naerdes. Plaksutas, hüüdis võitlejale julgustusi ja naeris joobnult.

„Georg, anna talle üks küüru pihta. Neeud, milline võitleja see papp küll on. Vaata, et ta oma haakidega su lõualuud paigast ei liiguta.”

Viimaks jäi preester siiski alla. Väsinult, pikali lamas liivas. Lamas kaua nii liikumatult, kuna blond mees seisis rusikaskäsi ta kõrval.

„Küll ma sind õpetan vasturääkimisest loobuma,” kähistas ta. „Krae oli tagurpidi. Maha ta.”

Väike mees kihistas naeru.

„Kuid ta on juba maas, Georg. Kas sa ei näe siis? Oled ta juba maha rebinud.”

Liikumatul vaatas hiiglane meest oma jalgees. Noogutas rahul olles.

„Jaa. Täiesti õige. On juba maas. Nii on õige. Mind ei tohi keegi õpetada. Küll ma juba näitan.”

Blond mees näis julmana nii seal kuupaistel seistes. Kahtlemata surmaks ta inimese, kes talle vastu räägib. Neegripoiss teadis seda hästi. Ja siiski ei kartnud ta hiiglase võimu mitte enese, vaid valge naise pärast. Pidi kindlasti takistama, et hiiglane ei asuks vankrit juhtima. Kuid selleks sai vajalikke samme astuda alles valgete magades.

Umbes kell 10 heitsid kõik mehed magama. Hiiglane ja väike mees olid kogu aeg joonud ja sõnelenud. Viimaks lõppes see keskuste-

lu. Väsimus vallutas mehed ning nad olid heitnud pikali liivale. Nüüd magasid nad raskelt.

Kuid kas ka preester magas, seda poiss ei teadnud. See lamas ikka veel endisel kohal liikumatult. Kuuvalgus mängis kõrveliiivaga ta musta kogu ümber. Neegripoiss ronis ettevaatlikult hobuste juure ja rakendas nad vankri ette. Siis astus ta preestri juure.

Poiss raputas hulk aega, siis alles avas preester silmad ja vaatas mõistusetult musta neegrinätku, mis kummardus tema kohale. Jälle raputas poiss teda ja aitas siis ta vaevaga jalule, talutas vankri juure ning aitas sisse ronida. Siis asus pukki, võttis ohjad ja sundis hobused liikuma.

Poleks mitte valget naist olnud, siis oleks poiss mõlemad magajad jätnud saatuse hoolde. See oli juba tema rahvuse komme, surmale kergelt vaadata. Kuid ta ei kavatsenudki neid kahte sinna jätta. Ta teadis, et valged vaatavad sellele teistsuguse pilguga kui neegrid, ja valgele naisele ei näiks õigena neid kahte jätta kõrbe surema. Sellepärast seadis ta oma kava nii kokku, et need kaks võivad ka kaasa tulla. Kuid mitte vankris. Neegripoiss oli saavutanud oma sihi, oli vabanenud alati ähvardavast hädaohust.

Kilomeeter eemal peatas ta hobused ja andis ohjad valgele naisele.

„Lähem äratama kaks meest,” ütles ta. „Mina ruttu tagasi ja hüppama vankrisse. Sõitma kaua öösel, siis külm olema, mitte sõitma päike paistes.”

Poiss ronis pukist ja läks vankri jälgi mööda tagasi. Kui ta meeste juure jõudis, magasid viimased raskelt. Poiss kummardus ja raputas neid, kuni nad ärkasid ja uniselt, mõistamatult ringi vaatasid. Hiiglane tõusis, vaarus ja vändus. Ka väike mees muutus ärevaks nähes vankri kadumist.

„Teie mitte sõitma, kui ruttu ei tulema,” vastas poiss rahulikult, pööras ringi ja jooksis vankri juure.

Hiiglane ja ta kaaslane tahtsid poisile järele jõuda. Nad tegid meeletikke pingutusi, kuid nende jalad olid alles nõrgad. Poiss oli ikka mõni samm nendest ees.

Mõlemad mehi oli vallanud paaniline hirm. Nüüd taipasid nad liivavälja lõpmatust ja kartsid, et peavad jalgsi kõrve läbistama. Sada sammu vankrist eemal vaatas poiss taha ja nägi mehi hingeldades järel tulemas.

Nüüd jooksis poiss ruttu, hüppas vankrisse ja ajas hobuseid. Alguses sõitis ta aeglaselt ja lasi teistel ligemale tulla. Ja meeste olles mõne sammu kaugusel vankrist, lasi hobustel traavi jooksta. Olgugi et hobused olid väsinud, olid nad siiski kiiremad kui mehed.

Ja nii ei õnnestunud meestel iial vankrit kätte saada. Nad püüdsid ikka jälle ligemale

pääseda, sest teadsid, et vankrit kätte saamata surevad kõrves.

Sõidu ajal istus naine ikka neegripoisi kõrval, kuid ei rääkinud sõnagi. Nüüd olenes enam kui iial enne kõik sellest poisist. See poiss hoidis, nii ütelda, tema saatust nagu vankriohje oma käes. Surm hirvitas juba, ja surma ning tema vahel asus neegripoiss, ja see oli ainuke, kes suutis teda hukkimisest päästa. Poisile vaadates oli naise pilgus tännilikkus ja usk. Ja see tegi poisi õnnelikuks.

Vankris kottide kuhjal kükitas preester ja vaatas kiindunudult kastile, kus asusid viskipudelid. Ta ei suutnud muule mõelda kui oma janule. Ta peas polnud kogu päeva jooksul ühtki teist mõtet. Ja nagu praegu nii oli ka kogu päev ta pilk kiindunud pudeleile. See jook põletaks ta kurgu ja teeks ta joobnuks, kuid see oleks siiski jook.

Hirmus oli võitlus enesega, et käsi pudelist eemal hoida. Ja võitlus kestis ikka veel edasi. Janu märatses temas võimsamalt kui iial enne: miski ta sisimas karjus joogi järele. Nüüd ei talunud ta enam, ent sirutas käe pudeli järele.

Ta võttis ühe, hoidis teda oma ees ja vaatas nagu uimaselt sellele veel avamata pudelile. Tal polnud korgitõmbajat. Hiiglane ja ta sõbrale ei valmistanud see mingit raskust. Preester vaatas taha, nägi mõlema mehe siluetti vastu heledat kuuvalgust ja tegi samuti nagu need kaks meest olid teinud — lõi pudelikaela vastu kastiaärt.

Väriseva käega täitis plekk-kruusi, tõstis suu juure ja jõi. Siis kukkus kruus ta käest ja viski voolas läbi vankri põhja prao. Tuimalt vaatas preester vedeliku voolamist läbi prao, kahmas siis pudeli ja kallas kõik läbi prao maha. Aeglaselt, kindlal ilmel võtti pudeli pudeli järele kastist, purustas kaelad ja valas vedeliku läbi prao.

Neegripoiss nägi, et mõlemad valged ei jooksnud enam, vaid sammudes liginesid ikka enam ja enam vankrile. Ta ajas piitsaga hobused kiiremale sõidule. Ta ei tohtinud hoida valgeil jõudu koguda, et need kuu pilve taha minnes oleksid pimedust kasutades vankrile järele jõudnud. Poiss kavatses meeste jõudu murda. Laskis mehed ikka paari sammu kaugusele jõuda, et siis piitsaga hobuseid kiiremale sõidule sundida. Nii kujutlesid kaks joobnud meest, et nüüd on hobused väsinud ja nad pääsevad vankrisse ning ei vaja oma väsinud, veriseid jalgu enam pingutada. Astujata!

Kuu jõudes peaaegu silmapäärile tõstis hauge mees vankris pea ja kiisis esimene kord mitme päeva järele vett. Rõõmsalt ja abivalmilt kummardus naine ta soovi täitma ja poiss luges naise silmist, et mees on päästetud: kui neil õnnestub inimeste aekka jõuda.

Poisi võitlus kahe mehega kestis edasi. See oli peaaegu võidujooks kuuga. Meeste jõud pidi kaduma enne kuu loojumist.

Esimesena langes väike mees. Jäi liikumata lamama ja kadus liivaluute taha. Hiiglane kõmberdas veel edasi. Vankrile ligemale jõudes võis ta rasket, ähkvat hingeldamist kuulda. Ja ta silmis asus pingutus, viha ja hirm hullumeelsuse eest. Vaht suu ääres, ähvardas ta neegripoissi hirmsamate piinadega, sest teadis, et see oli poisi töö. Hirm valdas hiiglast taha vaadata, kus oli nõrgem juba langenud.

Kuid ta ei suutnud vankrini jõuda ja siis komistas juurele, mis oli liivast väljas, ning kukkus nii raskelt, et iga liige rappus ja viimne õhmatuke kopsust välja pressiti. Õhku ahmides nagu kala, lamas abitult liival. Jõud oli raugenud.

Vanker sõitis veel natuke edasi ja peatus siis. Poiss hiilis tasa hiiglase juure, kes ikka veel maas lamas, ja sidus tal käed ning jalad. Hiiglane oli kahjutu; oleks ka ta meelemõistusel olnud, poleks sellest abi olnud, poiss oli kärmem ja oleks enne vankri juure jooksnud. Siis keeras poiss vankri ringi ja sõitis sinna, kus väike mees lamas. See oli vahepeal uimastusest ärganud, üle luute roninud ja jälle kukkunud. Julgus, võitlushimu olid kadunud; ja poisil polnud palju vaeva ta vankrisse viimisega. Hiiglasega oli rohkem tööd, sest isegi preester, kes oli nii kurnatud, suutis vaid vähe aidata.

Kuid viimaks saavutas poiss mis tahtis. Väikest meest polnud vaja arvestada ja hiiglane lamas seotult vankris. Kuid nende kahe raskus andis end tunda väsinud hobustele. Ka

poisi mahatulek ei tähendanud midagi, pealegi sõitsid nad läbi tuiskliiva, kus tihti vankrattad assini sisse vajusid.

Reisi lõpp oli põrgupiin, ja vaid sellepärast, et kuumus viimaks alanes, pääsesid nad hukkumisest. Preester oli juba deliiriumis. Mõlemad seotud mehed märatsesid ja vee lõppedes kotist kannatas ka naine janupiinu.

Kuid nad jõudsid pärale, olgugi et üks hobune suri ja teine oli nõrkemas. Nad jõudsid pärale, ehk küll poiss aitas vankrit vedada ja noor naine vaarus vankri kõrval, et nii raskust vähendada.

Viimaks asundusse jõudes tõsteti valged mehed vankrist. Naine läks oma mehega.

Must poiss jäi üksinda vankri ja hobustega kaevu juure. Ta istus üksinda pukis kogu oma väsimuse ja kurbusega ja vaatas valgele naisele järele, kuna hobused jõid.

Sõnalausemata oli valge naine temast lahkunud. Polnud isegi kordagi tagasi vaadanud. Need valged olid kõik sarnased. Sina oled vaid must poiss ja valged on maa välitsejad. Kibedus kerkis ta südamesse: oli sellelt naiselt midagi oodanud, mõnda väikest tähist, et oli teda aidanud, teda teeninud. Ei midagi. Tema ei tähendanud sellele valgele naisele midagi.

Kuid naine tuli tagasi. Alguses ei tahtnud poiss seda uskuda. Naine tahtis vist mõnda teisse majja minna. Kuid ei, ta tuli otse tema poole. Mõnus soojus hoovas poisi südamesse. Naine tuli ikka ligemale, ligemale. Tuli päris ligedale, pani oma mõlemad käed poisi õlale ja vaatas talle sügavalt silmi.

„Armas, armas poiss,“ ütles naine, ja pisarad veeresid üle ta näo. „Armas poiss, seda ei unusta ma iialgi — iialgi.“ Ta kummardus ettepoole, käed ikka veel poisi paljail õlul, ja siis tundis must poiss naise pehmeid, sooje huuli oma suul ning teadis, nüüd sai väärilise tasu kõigi kannatuste eest.

„Romaan'is“ nr. 3. ilmunud mõistatuste lahendused.

Ristsõnade nr. 4 lahendus.

Paremale: 1. Formoosa. 5. Jenissei. 8. Ruttu. 9. Kalmus. 11. Muumia. 14. Tai. 15. Ein. 16. Inne. 17. Aam. 18a. Kes. 19. Usin. 21. Haraikas. 23. Alev. 26. Saue. 28. Admiral. 30. Otu. 31. Kindral. 35. Onu. 36. Demokraatia. 37. Uks. 40. Bensiin. 42. Nat. 43. Malakas. 47. Esik. 50. Sina. 51. Sarapuu. 53. Ints. 54. Sam. 55. RRR. 56. Adu. 58. Nat. 59. Ami. 61. Imanta. 63. Angaar. 64. Ragin. 65. Armeenia. 66. Nuustaku.

Alla: 1. Floriida. 2. Olly. 3. Arsamas. 4. Ots. 5. Jumikas. 6. Ilma. 7. Istanbul. 9. Kandam. 10. Utah. 12. Unes. 13. Auster. 18. Aastaraamat. 20. Aer. 22. Pan. 24. Lit. 25. Valelik. 26. Sinikas. 27. Udu. 29. Dante. 32. Arkna. 33. Don. 34. Pat. 38. Uss. 39. Dan. 40. Boliivia. 41. Neitsi. 44. Lia. 45. Kunder. 46. Suguharu. 48. Tamaara. 49. Turmann. 51. Sant. 52. Urin. 57. Habe. 60. Kiviliiik. 62. Koit

Lindude ülesande lahendus.

Puul istus 36 lindu. Kõige kergem on seda ülesannet lahendada algebralisel teel.

Araablase pärandus.

Pange tähele, et $\frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{6} = \frac{1}{1}$

Arno Alexander

Kuidas minust sai kirjanik

Kirjanikuks kas ollakse sündinud või temaks saab meeleheitest actuna. Minu puhul on tegemist mõlemaga. Kolmeteist-aastasena kirjutasin — vähemalt alustasin — oma esimese romaani. Ma töötasin ta kallal ainult kaheksa päeva, siis jätsin ta sinnapaika. Miks? Mu vend rääkis mulle, et täiskasvanud olevat leidnud mu romaani väärtusliku käsikirja, seda ka lugenud ja tahtnud end seejuures katki naerda. Selline menu on iseenesest küll juba midagi, kuid ta võib ka väga haavav tunduda, kui autor nimelt kirjutab surmtõsiste asjade üle. Olin väga haavunud, nii haavunud, et ma kolmeteistkümneme aasta jooksul enam ei kirjutanud ühtegi romaani. Sellega pääsesin uute ja võib olla veel valusamalt mõjuvate naeruvangude eest.

Olin kaksikümmend kuus aastat vana, kui lõpuks uuesti asusin romaani kirjutama. Ma ei tahtnud seda, kuid olukorrad sundisid mind selleks. Elasin seekord Saksamaal, olin aja-jooksul proovinud kõiki võimalikke elukutseid ja jõudnud veendele, et ma millekski ei kõlba. Minu ülemused olid sellele seisukohale jõudnud juba ammu enne mind. Ülemused on üldse sellistes asjades peaaegu selgelt nägijad. Ainult, kui millekski kõlbad, seda ei näe nad ette.

Teenisin Kissingeni kuurordis insenerina. Ma ei olnud kunagi midagi sellist õppinud, mis mind oleks sellele kohale ette valmistanud, ent ma täitsin enda ülesandeid kogu pika suve nii laitmatult, et kellelgi minu kutse suhtes kahtlust ei tekkinud. Masinad ei märganud midagi ja ülemused ka mitte. Võib olla tuli see sellest, et need härrased Münchenis elasid ja ma Kissingenis iseenda peremees olin. Seal ma koostasid soola, mis pidi

ARNO ALEXANDER,
meie romaani „Liisk on
langenud“ autor

võimaldama inimestel nii ja nii mitu kilo kergemaks muutuda. Mul endal ei olnud usku sellesse soolasse. Kui raha puudusel ainult üks kord nädalas lõunat süüa, veendutakse, et sel moel hoopis kergemini enda kilodest lahti saab kui kallite soolade abil. Igal hommiikul panin masinad käiku ja asusin ülesse büroosse, raamat nina-all. Masinate häälest kuulsin kohe, kui mõni neist streikima hakkas. Niiviisi ei tarvitsenud mul all olla ja mul oli palju vaba aega. Seal hakkasin lõpuks kirjutama. Alguses kirjutasin naljaks, siis tekkis lootus, vast võin sellega endale rammusamat leiba teenida. Ma kirjutasin satiiri. See oli minu õnnetus. Romaani kirjutada on kergem ja romaani ära müüa on palju kergem. Mu satiir oli aasta pärast valmis. Ma ammu juba ei olnud enam insener Kissingenis. Vahepeal olin olnud Reichenhallis ja Münchenis ja nüüd Chemnitzis. Siit sõitsin Leipzigi ja Berliini, et maha müüa enda satiiri. See ei õnnestunud mul ja satiir on tänini müümata. Oma sisimas ma õieti muud ei lootnudki. Selliseid asju aimab, kuigi seda ei taha uskuda. Ainult ühe asja üle imestasin. Ükski kirjastaja ei öelnud mulle, et mu käsikiri kuhugi ei kõlba; kõik aga ütlesid, ta ole-

vat väga hea, kuid oma suuna poolest ei sobivat sellele kirjastusele. Alguses mõtlesin, et seda räägitakse viisakuse pärast, siis aga panin tähele, et midagi tõesti selle taga peitus. Siis istusin maha ja kirjutasin romaani „Doktor X.“

Selleks pidin endale laenama kirjutusmasina. „Ostmine“ ei võinud üldse tulla kõne alla. Juba „laaminegi“ tegi raskusi, kuna mu „krediit“ oli sel ajal väga õnnestatud. Siiski õnnetus mul leida üliviisakat kirjutusmasinate - kaupmeest, keda ma ise pidasin parandamatuks idealistiks. Ta lootis muidugi, et ma ükskord maksan masina eest! Igatahes oli mul nüüd see, mida ma kirjjaniku jaoks pidasin — minu selleaegse arusaamise järgi — kõige olulisemaks. Kõik muu — tühine! Masinad Kissingenis ka ju töötasid, ilma et ma kunagi õppinud oleksin neid õieti käsutama. Töötasin kolm kuud oma romaani kallal. Ma lõpuks isegi uskusin, et ta hea tuleb. Ma uskusin seda nii kindlasti, et ma kõik teised teed raha teenimiseks kõrvale jätsin. Selle tulemus oli, et mu „Doktor X-i“ viimaste peatükkide kirjutamise ajal elekter ära keerati. Enne maksa, siis valgus, öeldi. Inimeste elus on selliseid seadusi. Muretseisin endale petrooleumilambi. Selle vastu ei olnud veel seadust. Siis kirjutasin ma ühe stsääni sünge valgusega selles. Sellest tuli väga hea stseen. Ka petrooleumivalgusel on oma hüved.

Mu romaan oli valmis. Tõin ta Leipzigisse kirjastaja kätte. Raha reisuks ma laenasin. Kolme nädala möödumisel telefoneerisin ma iga kahe päeva tagant kirjastajale. Raha telefoneerimiseks laenasin. Kuue nädala pärast sõitsin sinna — samuti laenatud rahaga. Kirjastaja kahtles veel ikka. Ma rääkis talle tunni, teise aukü

pähe. Ta ei tahtnud, sest tal oli aega. Mina aga tahtsin, sest kuigi mul ka oli aega, kuid mul ei olnud raha. Lõpuks veensin teda, et ta teeb enese sügavasti õnnetuks, kui ta kohe ei osta seda romaani. Siis sõlmis ta minuga lepingu. Ta jättis mulle seejuures kannataja mulje. Tal oli arvatavasti tume aimdus, et tegi hiiglalolluse. Alles tulevik õpetas teda selles.

Taskutäie rahaga sõitsin Chemnitz tagasi, kus ühes kohvikus ootasid mind kõik mu sõbrad, kellel veel leidus sädemekke usku minusse ja paar penni taskus tassi kohvi jaoks. Ma tegin kõik endastmõistetavaks. Leping? Muidugi on ta mul. Raha? Massiliselt. Kas olen ma kunagi selle juures kahelnud? See oli jumalik õhtu. Üks aga on kindel: alles sel õhtul sain ma aru, et ma

enda sisimas kunagi polnud lootnud menu. See oli ilus muinasjutt, mida uskuda tahaks. Kuid „uskuda tahtmise” ja „uskumise” vahel on hiiglasuur erinevus. Mu hea täht oli mind hoidnud seda liig vara tunda saamast. Sest ilma selle kindla tahteta uskumiseks ei oleks ma enda romaani kunagi kirjutanud.

Niiviisi ma siis sain kirjanikuks. Alles pärast seda õppisin ma, mida kirjanik kõik teadma peab, et vastata enda kutse nõuetele. Alles palju, palju hiljem sain aru, et soolamasinaid käsitada on hoopis lihtsam kui raamatuid kirjutada.

Kui paljud inimesed on mind juba sellest ajast peale küsitlenud, kuidas tuleb kirjutada romaane. See on üpris lihtne: Kui sobiv meeolu, istu maha ja kirjuta. Kirjutatakse toas,

raudteerongis, kohvikus. Ma ise näiteks kirjutan kõige meelsamini kohvikus hea, tõsise muusika juures. Kirjutatakse senikaua kui viimane peatükk on valmis. Siis alustatakse järgmise romaani esimest peatükki. Nii lihtne on see — väljaspoolt vaadatuna. Paljud mu sõpradest on proovinud — kuid tagajärjetult. Miks? Sinna on midagi tarvis, mida sõnades on raske väljendada. Sellepärast ma ei püüagi seda ja juhin ainult tähelepanu järgmisele asjaolule: Ma ei ole neljateistkümne elukutsega sobinud ja mind võeti kõigi normaalsete inimeste poolt kui parandamatut, kui — ebanormaalset. Ja seda usun päris kindlasti: ei ole olemas ühtki täiesti „normaalset” kirjanikku. Peab kas või vähemalgi määral hull olema, et sel alal midagi saavutada.

K O H T

Viimaks ometi Toomas Mayringer oli leidnud koha. Pudukaupluse müüjaks. Esimesel Toomas ilmus pool tundi varem kohale. Akna rullkatted olid veel alla lastud ja Toomas viilistas uue teenistuse eelrõõmuks lõbusat marssi.

Ilmus kustki mees ning tõstis üles rullkatted. Mayringer ehmatas.

See oli kübaraäri.

„Vabandage — aga —”

Kübarategija naeris:

„Üürisin selle äri kümne päeva eest. Pudukaupmees on pankrotis. Kuid teie meeldite mulle. Võtan teid oma ärisse müüjaks. Tuleval esmaspäeval tulge tööle.”

Esmaspäeval Toomas Mayringer pidi saama rabanduse. Kübaraäri asemel oli delikatessiäri. Kübaraäri oli likvideerunud. Mayringer oli nagu pähe löödud.

Peaaegu ta oleks puhkenud nutma nagu väike lapsuke.

Lahke delikatessikaupmees lohutas:

„Rahustuge, noormees. 15-dal tulge minu äri teenistusse.”

Kui Toomas nimetatud päeval saabus maja ette, oli lahke delikatessikaupmees kolinud ära teadmata kuhu. Tema ruumes asus uus raadioäri.

„Teil on õnne õnnetuses,” seletas omanik, „otsin oma ärisse noormeest. Muretsege omale valge mantel, ja tuleval nädalal tulge siia.”

Toomas Mayringer ülevoolavas tänutundes pidi mehele kaela langema.

Järgmisel nädalal Toomas Mayringer riidetuna valgesse mantlisse ilmus — raamatukaupluse ette. Raamatukaupmees naeris vatsa vabisedes pisarateni. Toomas mõtles mõrudalt, et mehel varsti kaob naerutuju. Nii oligi. Kui ta raamatukaupmehe poolt palgatuna mõne päeva pärast viimase juure ametisse läks, leidis ta ees vihmavarju-parandaja. See oli liig vaesele Toomas Mayringerile. Ta naeris nii, et klirisesid aknaruudud. Naeris, kuni vahilolev kordnik toimetas ta jaoskonda.

Järgmisel hommikul Toomas vabanes ning tahtis vabandada vihmavarju-parandaja ees. See osutus aga võimatuks, kuna kaupluses asus lihunik. Siis Toomas Mayringer vabahtlikult teatas end hullumajja.

„Nüüd asub seal lihunik,” ta lausus väsinult, „lihunik asub seal nüüd.”

Arst pööras järelepärimistega politsei poole.

„Armas vaene sõber,” ta ütles siis õrnalt. „Kannatate silmapette all. Lasksin järgi kuulata, kas nimetatud majas asub lihunik. Seal pole lihunikku. Daamidesalong asub seal!”

Jooksupoiss lükkab tänaval käsikäru, millel peal suur koorem. Seda juhtub nägema üks kaastundlik mees ja ruttab jooksupoisile kohe appi. Kahekesi lükkavad nad raske käru selle maja ette, kuhu käru koorem määratud. Abimees pühib higi otsmikult ja sõnab: „Küll sinul on ka halb peremees. Sunnib sind üksi nii rasket koormat vedama.”

Poiss vastab: „Ega ta mind üksi sunnigi seda tegema. Kui ma täna käruga tulema hakkasin, ütles ta: „Hakka aga tasapisi minema, küll tänaval leidub mõni tola, kes sulle tuleb appi.”

Kultiveeritud Aafrika

Üks kena anekdoot jutustab mehest, kes esmakordselt Aafrikasse sõitis ja Kapilinnas maabudes nägi seal aina asfalteeritud puiesteid, korrashoitud parke, moodsaid pilvelõhkujaid, elegantseid villasid ja pistis kisendama meeleheitel: „Neegrid! Neegrid!” Tegelikult on lugu küll nii, et vaatamata kogu valgele tsivilisatsioonile linnades, on Aafrikas neegreid ikkagi veel umbes 120 miljonit ainult kolme miljoni eurooplase vastu. Neegrid on praegu väga omapärasel ülemineku-ajajärgus. Pärismaalaste sõdade ajajärk on iga tahes lõplikult möödas. Vaatamata sellele, et valge mees rikkus rängalt oma väärikust selle koleda endaveristamisega, mis toimus Euroopas maailmasõja ajal, on must rass tänapäeval ka viimases Aafrika sopis ikkagi veendunud eurooplase vastuvaidlematus üleolekus ja võimsuses.

Imestusväärset väikesed koloniaal- ja poliitiseiväe üksused suudavad hoida alal kindlat korda hiiglasuurtel maa-aladel. Jatkub mõningast lennukist ja kuulipildujast, et lämmatada igasugu kavatsusi pealetungi-retkedeks. Rhodeesiat, mille pindala umbes kaks korda suurem Saksamaast, valitseb 44.000 valget. Ugandas valitseb 1700 valget ümarguselt kolme miljoni musta päriselaniku üle. Nii isiklik kui ka poliitiline julgeolek tundub kindlustatuna praegusel ajal pea kõigis Aafrika asumais. Alkoholi ja relvad on pärismaalasile keelatud suuremas osas asumaadest ja pärismaalaste omariikidest, samuti pole värvilistel mingit hääleõigust ega üheõiguslikkust. Aafrika neegerrassi vähenõudlikkuse ja madala arenemisvõime juures praeguses olukorras vaevalt võib eeldada mingisuguste konfliktide esilekerkimist, kui ei arendata kunstlikult mingisuguseid väärnõudmisi.

Moodsaimad liiklemiseadeldised võivad Aafrikas iga aastaga hiiglasammudega pinda juurde. Isegi Kongol on juba oma raudteed, oma laevaliiniid ja korrapärase liiklemisega lennuliiniid. Musta mandri läbistamine põhjast lõunasse või idast läände, mis ennem seotud oli suure vaeva ja ohtudega, on nüüd muutunud normaalseks reisuks. Suurepärased laiad be-

toonist autoteed läbistavad ürgmetsi ja rohtlaasi. Nood ajad, kus farmer oma kahekümne neljast härjast veetud plaanvankril nädalate kaupa logistas mööda metsikut maastikku, lähevad kiirelt lõpule. Tundub siis ka natukene imelikuna, kui autoteel läbistab kaitsemetsa ja korraga paremal ja vasakul hiiglasuured sebraja antiloobikarjad rahulikult söövad või kaelkir-

Must naissugu õpib haigete ravimist Misjoniseltsi koolis

jakud ja gnuud eemale jooksevad. Kõigile neile on jäetud oma kaitsemaa-alad hoolimatult hävitava kultuuri eest, ka elevantidele Niiluse tekkealadel ja gorilladele Kivu järve ääres.

Neegrite osavõtt sellest maa kultiveerimisest on senini õieti olnud väga pealiskaudne. Nad käivad, kui nad tegevuses pole farmitöölisena, oma pealikutega poolt väljakaubeldatuna paar kuud tööstusis

või kaevandusis suurte linnade lähikonnas tööl, et koguda omale niipalju raha, kuipalju vaja ühe või kahe naise ostmiseks. Need naised hakkavad siis nende eest töötama, kuna mees omas hütikeses püüab võimalikult kiirelt unustada linnas nähtud seadeldisi — nooleid rõivaid, duširuume ja kinosid — et elada rahus, tundes huvi ainult jahi ja külaelu pisaajade vastu.

Teistsugune on asi musta naissooga, kes tavalvalt suurema arusaamisvõimega ja haridusalal vastuvõtlikum kui meessugu. Sellest tingituna asumaade valitsus pöörab oma peatähelepanu just neegri naiste ja tütarlaste arendamisele. Selletõttu tõuseb aegamööda kuid pidevalt üldine rahva kultuuriline tase. Koolisündust mingisugust ei ole, ja isad, kes oma tütardest loodavad suuremat hinda, saavad need vabatahtlikult haridusasutustesse. Londoni Misjoniseltsil on töötamas arvukas hulk koole ainult naisõpetajaskonnaga. Opetatakse kergeltmõistetavaid asju, algelisi õppeaineid, peamiselt tegelikult majapidamist ja teravõidule tulevastele naistele ja emadele. Eriti andekad õpilased saadetakse Londoni ja õpetatakse seal ise õpetajannadeks. Külades ja asundustes on juba selgelt märgata tungi teravõimale eluviisile, puhtusele ja — tööle, mis sinna toodud just nende naiste kaudu. Niiviisi tähelepanematult sammub kultuuri poole Aafrika.

LIISK ON LANGENUD!

4.

Arno Alexander'i romaan

Senine sisu:

Kaks sõpra Taavet Rebane ja Jaan Palu eksivad Peipsi järve läheduses lumetormi. Mõlemad noormehed on salaluure agendid ja otsivad üht kardetavat vene salakuulajannat, kes peab asuma V... asunduses.

Sõbrad leiavad viimaks ühe elamu ja paluvad varju. Sinna tuleb hiljem ka üks pealinna noor naisajakirjanik Leena Kangru.

See elamu on õudne ja suur, ning eriskummalised inimesed on ka ta elanikud. Varsti leiab Palu kusagilt toast läbilõigatud kõriga laiba. Hiljem kaob see aga salapärasel kombel jälle ära, hulgub mööda pimedaid käike ning kollitab naisi. Kõikjal valitseb õudus. Sõbrad püüavad küll selgitada, mis sünnib selles majas, kuid nad ei suuda seda teha. Ka Leena Kangru — tragi neiu — aitab neid sellejuures, kuid temagi tundub kahtlasena. Ta ei näi usaldavat Rebast ja Palu ja ka need ei usalda jälle omakord neitut.

Õudses elamus on palju ruume. Maja peremees — keegi parun Stackberg mängib oma külalistega suurte summade peale kaarte. Rebane märkab, et mängijate hulgas on ka üks valemängija, kes aga osutub salaluure ülemaks Meissneriks.

Pimedates ruumides kadunud kooljat otsides satub Rebane kokku Leena Kangruga, kes ehmub poolsurnuks...

Neiu palub Rebast, et see ei jätaks teda üksi ning aitaks teda, mis ka iial ei juhtuks.

„Aitan teid meeeldi, kui...“ algas Rebane kuidagi ebakindlalt.

„Ei mingeid tingimusi!“ katkestas neiu ta vastuse. „Oelge lihtsalt: Aitan teid igal juhul, kui see maksaks ka minu elu.“

Nüüd leidis Rebane, et selline tõotus polnud sugugi nii lihtne ja ilmsüütu, nagu ta algul arvanud. Kuid teda oli haaranud kummaline erutus ja uudishimu.

„Aitan teid igal juhul, kui see ka maksaks minu elu,“ kordas ta pikkamisi. Kuigi ta need sõnad ütles ainult selleks, et neiu teha meelega, tundus talle endale — nagu oleks ta annud pühalikku vandetõotuse, nagu need olid moes keskajal.

Siis neiu tõusis kikivarvule, haaras mõlemate kätega tema näo ümbert kinni ja Rebane tundis, kuidas neiu huuled surusid tugevasti tema suule.

Kohe selle järele võttis neiu Rebase käest elektrilambi ja lähenes sellele uksele, mille tagant tema — Rebane lootis leida õudse saladuse lahenduse.

„Mida... mida see tähendab?“ küsis ta hirmunult. Nüüd tundis ta selgesti, et ta ei unusta kunagi seda suudlust ega ka viimase vee- randtunni sündmusi selles nõiutud majas.

„Tule,“ ütles neiu lihtsalt. „Meie peame tege- ma kindlaks, mis selle ukse taga on.“

Rebane tahtis midagi öelda, seletust küsida, kuid et ta ei leidnud selleks kohe kohaseid sõnu, siis imestas ta, kehitas õlgu ja järgnes neiu le sõnakuulelikult. Neiu lükkas ukse järsu tõukega lahti ja valgustas lambiga pimedat ruumi. Esimene asi, mida nad nägid, oli raske tammepuust kirjutuslaud, millel lebas hulk raamatuid ja pabereid. Laualt liikus valgus edasi suurele raamaturiulile, mis oli paljude raamatutega üle kuhjatud. Kohe selle järele laskus valgusejuga alla põrandavaibale ning jäi lõpuks peatuma suurele vanamoelisele rahakapile.

„Kena, eks ole?“ küsis Leena kergendatult hingates.

„Isegi väga kena,“ kinnitas Rebane.

Rahakapi üks oli pärani ja ukstes endas oli suur auk. Põrandal oli aga hulk puu- ja pleki- tükke ja mitmesuguseid pabereid.

„Fõhjalik töö — seda peab ütlema,“ tähendas Leena Kangru kuival ning läks lõhutud raha- kapi juure.

Rebane pidi jällegi imestama. Seekord selle kummalise tüdruku vankumatu rahu üle. See hämmastas teda peaaegu rohkem kui lahti murtud rahakapp.

„Valgustage ruum üleni läbi,“ soovitas Rebane Leena Kangrule. „Võimalik, et mõni kel- midest on veel siinsamas toas peidus.“

„Ja kuigi oleks,“ vastas Leena õlgu kehita- des, „mina surnuid ei karda.“

„Ah nii, teie usute Palu rohkem kui prl. Stackbergi,“ küsis Rebane naerdes. „Mina — samuti. Kuid keegi pidi siiski prl. Stackbergile vastu juhtuma. Ja ka selle kapi võisid ainult elavad inimesed purustada. Muide, kui teie nüüd olete nii julge, mispärast kartsite siis nii väga kõrvaltoas?“

„Kartsin elavat inimest,“ vastas Leena rahulikult. Ta oli vaheajal hoolega iga toanurga läbi valgustanud, ja Rebane veendus, et peale tema ja Leena polnud selles toas ühtegi hingelist. Järsku kummardus Leena maha ja võt- tis põrandalt midagi üles, mille ta kohe ulatas Rebase kätte.

„Viiekümnekroonine!“ hüüdis Rebane. „Hm... peab arvama, et niisuguseid rahasid oli siin veelgi.“

Neiu noogutas jaatades pead. Ta silmad uurisid aga hoolega lõhutud kapiust.

„See kapp polnud suurem asi,“ sõnas ta veidi aja pärast. „Kelm on oma töö teinud peitliga. Uuest kapist poleks ta nii kergesti jagu saa- nud.“

„Ka mina arvan sedasama,” nõustus Rebane. Ta silmitses uurivalt põrandat. „Nüüd peame sellest leiust vist küll komissarile teatama? Arvan — see on meie kohus.”

Leena Kangru nägu tõmbus virilasse grimassi.

„Ma ei salli hästi seda poissi,” ütles neiu pahaselt. „Kuid mida muud me saaksimegi teha. Pealegi, kui teie arvate, et see on meie kohus!”

Kui nad mööda pimedaid käike tagasi läksid, võttis Rebane neiu käest kinni, ja neiu ei tõmmanud seda tema käest mitte ära. Rebane oleks neiu meeleldi küsinud, mida tähendas see ootamatu suudlus. Kuid neiu käitus ja kõneles temaga nii loomulikult, et Rebane hakkas kahtlema, kas neiu üldse teda suudelnud oligi. Ja seda neiu küsida — see oleks olnud liigne pealetükkivus.

Jõudnud selle ruumi lähedusse, kuhu olid jäänud teised, kuulsid nad seest valju läbisegi rääkimist ja söimu. Kui nad astusid tuppa, nägid nad kummalist pilti.

Laua ees istus — nagu paari tunni eestki — hulk mehi kaarte mängimas. Meeste hulgast tõusis üks püsti. See oli seni kadunud olnud parun. Tema ees laual oli suur hunnik rahapabereid. Parun vehkis kätega ja karjus kõledalt:

„Kuhu jäi minu risti-emand? Tahan teada, kuhu jäi minu risti-emand! Kuulete, hr. Meissner, kuhu jäi minu risti-emand? Tahan seda tagasi saada! Kuulete, hr. Meissner!...”

9.

Suur petrooliumilamp, mis seisis laual, heitis Meissneri näole ähmast valgust. See nägu oli nüüd muutunud punaseks ja selle tumedad silmad leegitsesid õudselt.

„Mis puutub minusse teie risti-emand?” sisistas ta. „Otsige oma risti-emandat kust tahate. Mispärast küsite seda just minult?”

Rebasel jooksis külm viirg üle keha. Ta oli kindel, et Meissner jällegi — jumal teab, mispärast — oli mänginud valemängu. Kuigi Meissner oli temale võõras inimene, kelle saatus temale oleks pidanud olema ükskõik, kartis Rebane tema paljastamist siiski sama suure hirmuga, nagu oleks teda ennast ähvardanud paljastamise hädaoht.

Peale selle võis selle läbi kergesti välja tulla, kuidas tema ise alles mõne tunni eest suure hulga raha oli võitnud.

„Näidake oma kaarte, hr. Meissner!” hüüdis parun ning ta hääles kuuldus metsikult viha.

„Ma tean... oo, ma tean: teil on kindlasti see kaart... kindlasti! Päris kindlasti!”

Meissner kõhkles viivu. Kui ta aga teiste mängijate nägudel nägi tumma küsivat etteheidet, siis pani ta oma kaardid vaikides lauale. Kõik hingasid kergemalt: risti-emandat polnud nende hulgas.

Meissner vaatas hävitavalt majahärrat, kuid ei öelnud ühtki sõna. Parun vahtis omakord jälle Meissneri kaarte, nagu oleks nendes olnud mingi suur ime. Viimaks kummardus ta laua alla ja võttis sealt midagi üles. See oli risti-emand, mille ta siis vandudes lauale viskas.

„See oli põrandal!” hüüdis ta metsikult. „Kuid ma võin vanduda...”

„Kus kohal ta oli põrandal?” katkestas parunit Meissner. Ta hääli oli nüüd karm ja ähvardav. „Kas minu või teie juures?”

„Kaart oli minu juures,” ütles parun juba vaiksemalt ja puiklevalt. „Kuid ma olen valmis vanduma...”

Jälle katkestas ta paruni kõnevoolu.

„Mina olen nõus, et teie vabandaksite minu ees, hr. parun,” ütles ta rõhuga.

„Ma ei mõtlegi seda teha,” vaidles parun vastu. „Ma tean seda päris kindlasti...”

„Siis ei mängi ma enam,” ütles Meissner rahulikult, haaras oma ees laual lebava rahahunniku pihku ja tõusis püsti.

„Ei, ei, teie ei tohi lahkuda!” hüüdis Stackberg erutatult. Ta kahmas Meissneri randmest kinni ning püüdis teda uuesti istuma suruda.

„Kas vabandate minu ees?” küsis Meissner.

„Noh, olgu siis, hr. Meissner,” nõustus parun vastumeelselt. Palun teilt andeks. Minu kahtlus oli täiesti alusetu.”

Rebane ei saanud enam millestki aru. Kaks paremasse seltskonda kuuluvat inimest leppisid nii kergesti pärast seda, kui üks neist oli teist avalikult nimetanud valemängijaks. Rebane hakkas juba enda mõistuse juures kahtlema. Kuid nüüd istusid mõlemad mehed juba jälle sõbralikult lauas ja parun jagas uuesti kaarte. Keegi kaasmängijatest ei võtnud seda vahejuhtumist nähtavasti kuigi tõsiselt.

Rebane vaatas otsides ringi, kuid ta ei leidnud Palu kusagilt. Tema sõber näis jälle üksinda uurimisreisile läinud olevat. Palu asemel nägi aga Rebane komissari, kes istus üksi ühes nurgas ja söi praetud kanapoega. Taldriku kõrval laual lebas ta märkmik, millesse ta aegajalt midagi kirjutas.

„Härra komissar,” pöördus Rebane tema poole, mina ja preili Kangru vaatasime lähemalt seda tuba, mis asub selle kõrval, kust otsisime tapetut.”

Raudsepp vaatles viivuks oma taldriku pealt üles, kuid pühendas oma tähelepanu siis kohe jälle toidule.

„Nii?” sõnas ta ükskõikselt ja otsis rasvase-mat lihätükki. „Ja siis? Kas leidsite midagi tähelepanuäratavat?”

„Õieti öelda — jah,” vastas Rebane ja vaatas teravalt komissari nägu. Ta oli väga huvitatud, kuidas mees tema teate vastu võtab. „Meie leidsime ühe lahtimurtud rahakapi, mis oli põhjalikult tühjaks varastatud.”

Raudsepp sõi rahulikult edasi.

„Tja,” ütles ta siis. „Kas arvate sellega mulle suurt uudist kuulutavat? Ei, härra Rebane, seda arvates hindate meie, kriminalistide, võimeid küll madalaks. Lahtimurtud rahakapist teame juba kolm tundi.”

Leena Kangru oli seda kuulates lähemale astunud ning pani sõnatult 50-kroonilise rahapaberi lauale.

„Mida peab siis nüüd see tähendama?” küsis komissar süües.

„Selle leidsime meie lahtimurtud kapi juurest põrandalt,” vastas Leena rahulikult.

„Nii? Noh, siis pean selle võtma enda kätte. See on väga tähtis asitõendus!” Nende sõnadega pistis komissar raha ükskõikselt tasku ja ei pööranud Rebasele ega Leenale enam mingit tähelepanu, nagu poleks neid enam üldse olemas olnud. Ta tegeles nüüd vaid oma söögi ja märkmikuga.

Rebane vaatas nüüd eemalt meeste kaardimängu ümariku laua ääres. Kui ta ei eksinud, siis oli parun jälle suure summa kaotanud ja Meissneri ees rahakuhi aina kasvas.

„Kummaline inimene, eks ole,” ütles Rebase kõrval üks naise hääl. Rebane vaatas imestades ümber. Tema kõrval seisis pikk vanem daam, kellel oli väga peenejooneline nägu ja päris valged juuksed. Rebane polnud seda daami seni veel mitte märganud.

„Rebane,” esitles ta ennast. „Keda teie nimelt mõtlete?”

„Minu nimi on Winfried,” vastas daam viisakalt, „ja mina olen parun Stackbergi kaugelt sugulane. Ma mõtlesin komissari.”

„Ah nii!” Rebane naeris sunnitud. „Jah, sellest inimesest ei tea arvata üht ega teist. Üldse on siin kõik nii imelik... Palun öelge mulle, kas parun mängib alati nii suurelt?”

Daam naeris hooletult. „Kui teie teaksite kui rikas ta on, siis ei nimetaks tema mängu sugugi kõrgeks. Oma tänast kaotust mäletab ta homme veel vaevalt, igatahes ei tee see talle rohkem muret kui teie mäletades oma viie kroonilist kaotust.”

„Oo, see on mulle uudiseks!” hüüdis Rebane. Mul oli parunihärra varanduslise seisukorra kohta hoopis teistsugune arvamine.”

„Kuid, teie ei tunne ju teda...”

„Ainult veidi... Mõningate tunnusmärkide järele julgeksin oletada, et... Kuid armuline proua teab seda muidugi paremini. Olen teile väga tänulik, sest avalik olles, tundsin juba muret paruni suure kaotuse pärast.”

Proua naeratas ja lähenes siis aeglaselt kaardilauale. Rebane nägi veel, kuidas ta paruni juure seisatama jäi ning tema kaarte tähelepanelikult vaatas. Siis kasutas ta soodust silmapilku ja lippas märkamatuult toast välja.

Kus oli Palu? Juba tund aega polnud Rebane teda näinud. Harilikultes oludes poleks

Peaminister K. Päts 60-aastane.

23. veebruaril pühitseb peaminister ja riigivanema k. t. Konstantin Päts oma 60 aasta sünnipäeva. K. Päts on sündinud Pärnumaal, Tahkurannas. Hariduse omandas Pärnu gümnaasiumis ja Tartu ülikoolis, mille õigusteaduskonna lõpetas 1898. aastal. Peale kaheaastast kaitseveteenistuses olemist algab tegevust Tallinnas advokaadina, ja võtab ühtlasi elavalt osa seltskonnaelust. Siit peale algab K. Pätsi juhtumisterikas elukäik, kuni Eesti iseseisvuse saavutamiseni.

Inimest saadab tema elukäigul saatus. Saatuse tahtel on K. Pätsil õnnestunud ka mõningatest rasketest olukordadest õnnelikuna välja tulla. 1905. aastal mõisteti ta tagaselja surma, kuid pääsis sellest peale mitmeaastast välismaal maa-paos olemist. Hiljem on vangistatud politististel põhjustel mitmel korral.

Eesti iseseisvuse ajal mitmekordne riigivanem. Tartu ülikooli audoktor, Põllutöökoja liige, Kaubandus-Tööstuskoja auesimees. Riigikogus Pärnumaa saadikuna põllumeeste kogude rühmast.

Rebane sõbra kauase äraolemise pärast sugugi rahutu olnud, kuid siin, selles õudses majas tundis ta oma sõbra pärast tõsist muret.

Ettevaatlikult hiilis ta läbi pimedate käikude, valgustades teed taskulambiga. Ta oli enda peale pahane, et oli unustanud järele uurida, mispärast valgus nii äkki kustunud oli. Kuid jõudis varsti otsusele, et see küsimus polnudki kõige tähtsam...

Rebane seisatas. Ta kuulis selgesti Palu häält. Ta pidi olema siin kusagil lähedal.

„Hallo, hallo!” kuulis ta oma sõbra hüüd-

vat. „Hr. doktor? Dr. Elbing, kas olete Teie?”

„Mis sa seal räägid, Jaan?” hüüdis Rebane järsku. „Dr. Elbing on ju Kodaveres.”

„Üks silmapilk, hr. doktor,” kuulis Rebane jälle Palu häält. Siis kuuldus kiireid lähenevaid samme ja — Palu seisis Rebase ees.

„Ruttu, Taavet!” sosistas ta. „Parandasin katkilõigatud telefonitraadi ära. Ruttu, dr. Elbing on telefoni juures.”

Rebane järgnes kiiresti oma sõbrale, võttis kuuldetoru ja kuulis selgesti temale hästitunud dr. Elbingi häält:

„Hallo! Kes seal on? Kuradi pärast, miks teie ei vasta?”

„Siin on Rebane,” vastas noormees. Meie jääme V... juure lumesse kinni, hr. doktor... Niisugune ilm...”

„Jah, ja-muidugi, mõistan...” kuuldus telefonist. „See on räbal küll, kuid loomulikult — pole midagi parata.”

„See on hea, et kõlistasite mulle. Salakuulajanna peab olema kusagil seal ligi-lähedal, kus teie praegu olete. Annan teile tema isikukirjelduse: see naine on umbes 20-aastane, kuid näib ehk veelgi nooremana, omab ilusa lapsenäo ja tumepruunid lokid. Kasv on sellel naisel keskmine ja ta on kehalt väga ilus ja sale. Ta räägib hästi saksa, vene, inglise, prantsuse ja eesti keelt. Vangistamisel olge ettevaatlikud, sest ta kannab harilikult relvi kaasas. Kas saite kõigest aru?”

„Jah, isegi väga hästi,” surus Rebane vaevaliselt läbi hammaste. Talle meenusid ilus lapsenägu tumepruunide lokkide raamistikus kaks jahedat kätt kaela ümber ja huuled, mis suudlesid teda nii kuumalt.

„Kas juhtusite oma teekonnal nägema mõnd isikut, kes sarnanes minu poolt kirjeldatuga?” küsis dr. Elbing.

Mõne hetke kestel oli Rebane jõudnud otsusele, et otsitav salakuulajanna polnud keegi muu kui — Leena Kangru. Nüüd mõistis ta ka, et Leena Kangrul oli küllalt põhjust tema ees tunda hirmu ja tema elukutset pida koledaks. Luureametniku elukutse on salakuulajale ju ikka hirmus. Ja see suudlus? Mida tähendas siis see? See oli kindlasti sissevedamise katse.

Ja Rebane avas suu, et avaldada dr. Elbingile tõtt. Selleasemel kuulis ta aga ennast võõra häälega vastavat:

„Ei, meie pole sellist isikut siin näinud.”

„Hoidke siis hoolega silmad lahti,” kuuldus telefonist Elbingi manitsus. „Muide, kui teie kord jõuate V... sse, siis on sealt vaid mõned kilomeetrid Rauensteinini lossini...”

„Võimalik — kuid mis edasi?”

„Kuidas? Teie pole midagi kuulnud Rauensteinini lossist?” imestas dr. Elbing. „Kuid seal on ju...” Rebane kuulis telefonis mingit rarginat, ja siis oli dr. Elbingi hääl kadunud.

„Keegi rikkus ühenduse,” hüüdis Rebane vihaselt.

„Mina nägin üht kogu!” vastas Palu.

Mõlemad ruttasid kohe sellele järele. Kõrvaltoas tõugati tool ümber, millele järgnesid jooksusammud trepi suunas.

Rebane tundis juba veidi selle õudse maja ruume. Ta taipas kohe, et see keegi jooksis alla kaardimängijate toa poole. Sinna poole jooksis nüüd ka Rebane ja jõudis suure toa ukse taha just sel hetkel, kui keegi ukse seestpoolt parajasti sulges.

Rebane kiskus ukse lahti ja sööstis tuppa. Ta nägi, kuidas Leena Kangru parajasti väsinuna toolile laskus. Neiu lõõtsutas ning ta rind tõusis ja vajus, nagu inimesel, kes äsja jooksnud.

10.

Rebane lähenes neiu otsustavalt. Ta ei tahtnud äratada tähelepanu, sellepärast istus ta neiu kõrvale teeseldes, nagu kavatseks temaga veidi lobiseda. Leena Kangru, kes ikka veel hingeldas, vaatas noormehe tõsisesse näkku, ta silmis oli paluv ilme.

„Nii siis — sec olite teie?” küsis Rebane süngelt.

Neiu pea laskus rinnale.

„Ma pidin ju...” sosistas ta vaevalt kuuldavalt.

„Ja teie kuulsite kõik?” Rebane tahtis seda küsida pilkavalt, kuid ei saanud. Ta hääl oli pigemini hoiatav ja murelik.

„Kahjuks — ei,” vastas neiu. „Kuulsin küll seda, mida kõnelesite teie, kuid ei kuulnud, mis teile nii pikalt kõneles see teine.”

„Nüüd...” Rebane mõtles hetke, vaatas siis uurivalt ringi, kas nende juttu ei kuulatud.

„Nüüd ütlen ma teile, mis mulle räägiti. Mulle teatati, et siin ümbruskonnas viibib üks noor vene salakuulajanna. Saime selle salakuulajanna isikukirjelduse. Teid ehk huvitab see? Kui teie ehk soovite teada, missugune on selle kardetava spiooni välimus — siis vaadake korraks peeglisse — sealt vaatab teile vastu otsitav salakuulajanna.”

„Ah nii,” sõnas neiu nüüd täiesti ükskõikselt, „teie arvate siis, et...”

„Ärgem kõnelgem sellest, mida arvan mina,” katkestas Rebane neiu küsimuse. Noormehe hääl oli väga tõsine. „Nüüd mõistan ma täiesti, mis Leena Kangru minu juures nii koledat leidis.”

„Ja mis see siis oleks?” küsis Leena ja vaatas nii süütult Rebasele näkku, et see vihas-tas.

„On parem, kui ma seda ei ütle,” sõnas noormees kuival. „Teie ei peaks mitte unustama, et mina olen salaluure agent ja et selena minu kohus...”

„Mis teie olete?” hüüdis neiu nüüd varjamatult hämmastusega ja nii kõvasti, et komis-

sar Raudsepp imestunult oma märkmikult üles vaatas. „Ma arvasin kogu aeg, et teie olete „Uudislehe“ kirjasaatja?”

„Jätke oma naljad, selleks pole praegu kohane aeg. Alles tunni aja eest ütlesite mulle, et teate, kes ja mis ma olen. Teie mäletate veel seda? Või ei öelnud teie mulle midagi?”

„Muidugi ütlesin,” püüdis neiu vastumeelselt seletada, „kuid ma mõtlesin selle all hoopis midagi muud...”

„Siis, palun, öelge mulle, mida teie mõtlesite?”

„Seda ma ei või.”

„Nii, seda teie ei või! Ja mina arvasin juba, et teie võite kõik. Igatahes saite õige lühikese ajaga sellega hakkama, et ajasite ühe kohusetruu ametniku pea niivõrd segamini, et see enam ei tea, mis on õige ja mis mitte.”

Neiu naeratles nüüd noormehele näkku. See oli nii soe ja päikesepaisteline naeratus!

„See kohusetruu ametnik — see olete muidugi teie?” küsis ta sellejuures nii süütult.

Rebane hingas raskelt.

„Teie purustate mu viimase kannatusenatukese.”

„Oh, see on ju nii tore!” rõõmustas neiu.

„Ah see siis rõõmustab teid, kui minu kannatus katkeb, pahasdas Rebane.

„Ei, mitte see!” naeris neiu edasi. „Rõõmustan selle üle, et teie olete kohusetruu ametnik ja mina teie pea segi ajasin. Mõelge ometi, see on ju esimene kena sõna, mis ma teilt kuulen.”

„Inimene, kas olete kaotanud oma...” oigas Rebane. „Kas teie siis ei taipa, kui tõsine teie seisukord on? Teie ometi teate, kes teie olete? Eks ole? Ja teie kõrval istub praegu salaluure agent...”

„Seda ma ei usu,” vaidles neiu hooletult vastu. „Ennem usun ma juba siis seda, et olete „Uudislehe“ kirjasaatja...”

„Tahtsin teid veidi aidata,” jätkas Rebane oma ähvardavat juttu. „Kuid nüüd pean isegi mõõnma, et see pole võimalik. See ei õnnestunud mul. Siit peale kõnelen teiega kui salaluure agent. Vastake: kas olete salakuulajanna või mitte?”

„Aga ei!” ruttas neiu pead raputades vastama. „Jätke mind juba kord rahule oma salakuulaja juttudega. Olen ajakirjanik ja töötan Tallinnas. Seda kõik ütlesin teile küsimata juba mõne tunni eest.”

See vastus näis Rebast veidi rahustavat. See vastus isegi meeldis Rebasele, sest mõni teistsugune vastus oleks teda sundinud seda tegema, mida ta tahtis viimase võimaluseni edasi lükata.

„Kuid, mispärast lõikasite siis läbi telefoniühenduse ja katkestasite minu kõne?” uuris Rebane edasi.

„Mis? Mida ma tegin?” hüüdis neiu nüüd

Leo Mõtus

Tööleminejaile.

*Uskuge, et lootused
täituvad mis ihat,
sitkust üle ootuse
avaldavad pihad.*

*Ainult tahe ühine
tööd te pühitsegu:
seltsis rada lühineb
julgemaks saab tegu.*

*Mitte üksikult vaid koos
elu kraavitajad
ajavad kord halla soost,
laiendavad raja.*

*Kodumulda surut sahk
kännavad nad vagu,
tundmata on sihi lahk —
pole vaevast pagu.*

*Aga mis neil õnne viiv,
mis on vaeva tasu?..
Ohtu see — mis koju viib,
rõõm — mis rinnas asub!..*

juhmit. „Teie olete vist küll... hm... küll teie teete ka julgeid oletusi.”

„Lubage — mõne minuti eest teie ju võtsite omaks, et tegite seda. Nüüd salgate seda juba jälle.”

„Mida ma võtsin omaks?” küsis neiu ja pilgutas suurest hämmastusest silmi.

„Et lõikasite telefoniühenduse läbi,” ajas Rebane kangekaelselt peale. Neiu nägu muutus järsku väga tõsiseks ja ta vaatas noormehele nii kahtlevalt otsa, et sellel hakkas halb.

„Seda ei öelnud mina, hr. Rebane,” ütles Leena siis tasa. „Kuidas tulite sellisele arvamisemale?”

„Kuid, mispärast jooksite siis minema,” pahasdas nüüd Rebane välja. Neid kõvasti öeldud sõnu kuuldes tõusis komissar Raudsepp kohe püsti, lõi oma märkmiku kinni ning lähenes mõlemale noorele inimesele

„Sellepärast, et tulin sulle salaja järele, sina,” sosistas Leena Rebasele kõrva sisse, „ja, et mul hakkas häbi.”

Öelnud seda, tõusis Leena Kangru püsti ja läks komissarile vastu.

„Kes kelle eest jooksis minema?” küsis komissar karmilt ja tõsiselt.

„Tegelege parem roimari püüdmisega,” vastas neiu solvavalt.

„Oma märkmikus olete vist meid kõiki juba trellide taha pistnud, mis?”

„Nõuan kohe seletust,” kraaksus komissar. Neiu jäi komissari ette seisma ja pani käe väljakutsuvalt puusa.

„Teie olete vist päikeseviste saanud, hr. komissar?” küsis ta ja kergitas vaevalt märgatavalt kulme.

Komissar oli vihast lämbumas. Äge sõnavahetus oli paelunud kõigi tähelepanu ja isegi kaardimängijad katkestasid oma pinevusekül-lase toimingu. Keegi ei märganud aga Palu, kes just praegu, taldrik võileibadega käes, oli sisse astunud.

Möödusid mõned sekundid. Komissar seisis ikka veel harkisjalu ja ei näinud otsusele jõudvat, mida teha. Viimaks murdis ta viha-hoog kõik takistused.

„Niisugune jutt mulle ei meeldi,” karjus ta kõigest kõrist ja tõstis oma rusikas käe löömiseks. Mis nüüd juhtus, see juhtus silmapilgu kestel. Palu leivataldrik kukkus põrandale ning Palu ise oli ühe sammuga komissari kõrval, ja kohe lendas Raudsepp hirmsa hooga läbi toa, kuni sein sellele lendamisele lõpu tegi. Selle vastu lendas komissari härra tumeda mütsuga ja vajus siis põrandale. Palu ise aga seisis rahulikult keset tuba Leena Kangru kõrval ja vaatas oma kätetöö tulemusi pealt.

Siis aga juhtus see, mida ei oodanud ega pidanud võimalikuks ei Palu ega Rebane: kõik toasolijad hakkasid metsiku heameelega naerma. See naer ei näinud komissarile just väga meeldivat. Kui ta end ähkides ja puhkikides põrandalt üles ajas, siis oli mees näost surnukahvatu ja heitis kõikjale leekivaid pilke. Kuid see ei seganud naerjate lõbusat tuju. Nad naersid edasi, kriiskavalt ja taltsutamata. See oli pigemini võidurõõmus karjumine kui naer. Heledamalt kõigist teistest kuuldus aga kõhetu härra Meissneri kriiskav ja mökitav naer. Rebane arvas nägevat kurja und, kui vaatas Meissnerit. See väike mehike, kes seltskonnas oli nii kõrgel kohal, näis nüüd enesevalitsemise lõpulikult kaotanud olevat.

(Järgneb).

Autasusid said.

„Romaanis” nr. 2 ilmunud mõistatuste õieti lahendaajast: S. Maripuu, Tallinnas, autasuks fotoalbum; J. Kangur, Elvas, autasuks kolonel Partsi teose I jagu; Aino Vihvelin Viljandis, autasuks üks romaan; Hilja Ploomann, Tallinnas, autasuks kolonel Partsi teose III jagu.

Tallinnas elutsevaid autasude saajaid palutakse lahkesti tulla autasude järele „Romaani” talitusse, teistele saadetakse postiga koju.

A. Veršovsky

PROVINTSIONU

Ivan Ivanovitš sõitis provintssist Pariisi.

Millega ta tegutsenud Bordeaux's, seda keegi ei teadnud, Ivan Ivanovitš vastas kõigile küsimusile vaid hooletu käeviipega. Tema ametite loetelu oleks ületanud inglise kuninga tiitlitrea. Tavaliselt vene emigrant on olevus, kes täna tegutseb mehaanikuna, homme draamanäitlejana, aga nädala lõpul Abessinia keisri tseremoonia-meistrina.

Kuid see kõik pole oluline.

Asi seisis selles, et Bordeaux' ümbruses polnud ainustki vaba elukutset ning selletõttu Ivan Ivanovitš paratamatult pidi pakkima oma kohvrid ning siirduma mujale. Oma seekordseks sihiks ta seadis maailmalinna Pariisi.

Saabunud Pariisi jõuluks, sooritanud oma palved kus vaja, Ivan Ivanovitš andis keemilisele puhastusele oma ülikonna, ning riietunud õndsatest aegadest säilinud visiitkuube otustas külastada oma tuttavaid Pariisis. Peale mõningate raskuste aadresside leidmisel (tuttavad tavaliselt vahetasid kuus paar korda korterit) Ivan Ivanovitš jõudis Motõlkovide juure.

„Head uut aastat!” ta hüüdis rõõmsalt. „On möödunud mitu head suve ja talve, kui viimati kohtasime!”

„Siin polegi õiget talve!” pomises Motõlkov külalist suudeldes ning asetas end saali viiva ukse ette.

„Just, just!” nõustus külaline, rühkides saali poole.

„Head uut aastat kah, Sinaida Antonovna! Mina olen siin. Tulin otse Bordeaux'st...” Ivan Ivanovitš katkestas oma rõõmsa lobisemise järsku ning jäi hämmastunult vaatama võõrast daami, kes pisut närviliselt hammustas huuli.

„Vot, Ivan Ivanovitš,” lausus Motõlkov kortsutades kulmu, „luba tutvustada sulle minu uut naist Jekateriina Petrovnat.”

„Oleme juba tuttavad!” lausus naine kurvalt.

„Madam Bodborodko!” hüüdis Ivan Ivanovitš hämmastunult.

„Bodborodko ta oli Istambulis,” seletas Motõlkov kannatlikult, „aga teisest abielust... tibuks, kuis oli su mehe nimi teisest abielust?”

„Kremnjoff!” vastas naine pisut elavnedes.

„Lubage,” pomises Ivan Ivanovitš kohmetult, „tunnen hästi Kremnjoffi. Ta on ju abielus Kiisja Poprõgunjaga.”

„Abielus!” osatas Motõlkov. „Ta oli abielus. See oli kahe aasta eest, kui ta müüs oma

mõisa Bordeaux' ligidal, aga enne seda ta oli abielus Katjuušaga ning praegu on ta naiseks Maarja Petrovna Ukusihina, kellest tahab lahutada ning abielluda minu endise naise Sinaiida Antonovnaga, kes praegu on abielus selle Bodborodko vennaga, kelle naiseks esimesest abielust oli minu Katjuuša. Sa vennas, nagu näha, lehti ei loe!"

„Jah, nähtavasti te lehti ei loe!" kordas Jekateriina Petrovna prokuröri toonil. „Kui loeksite kiriklikke teateid, oleksite asjaga kursis."

„Hm, tõepoolest!" pomises Ivan Ivanovič süüdlaselt.

„Muide, kavatsen külastada ka Sidorov'eid. Te ju tunnete neid?"

„Loomulikult," naeris Motõlkov. „Sidorov oli ju minu Katjuuša kolmas mees. Teise mehe nime olen unustanud, kuid kolmandat mäletan hästi. Ta on praegu abielus Kiisja Poprõgunjaga, kes ta juurest ära jooksis. Kui sa loeksid ajalehti..."

„Jah, kui te loeksite ajalehti!" ohkas Jekateriina Petrovna, „te oleksite näinud tema kuulutust. Kolm korda ta avaldas ajalehes kuulutuse hiiglatähtedega: „Kiisja tule tagasi enne kui hilja!"

„Jumalukene!" ärritus Ivan Ivanovič. „Milline õnnetus! Ja edasi, — kas ta tuli tagasi või osutus see juba hiljaks?"

„Hilja!" süngelt vastas Motõlkov.

„Sidorov andis lahutuspalve kohtusse, seni ta elab vabaabielu minu endise naise Sinaiida Antonovnaga, kelle mees — Bodborodko — jooksis ära Kremnjovi naise Marusja Ukusihinaga. Selle peale Kremnjov kosis Sinaiida Antonovna."

„Vot vennike, kuis lood!" raputas külaline pead ning pühkis laubalt higi. „Ja teie saate sellest kõigest aru? Minul, vennike, on juba kõik segi. Tuttavad nimed kõik, aga midagi ei taipa! Jätan parem visiidid tegemata. Lähen vaatan ehk vanakest Peeter Akimoviči. Loodetavasti ta pole saanud halvatust."

„Peeter Akimoviči?" hüüdis Jekateriina Petrovna. „Millist siis? Kas seda, keda noorendati?"

„Aga selle juure, kes enne revolutsiooni pühitses oma 25-aastast kooliõpetaja-juubelit. Kas ta elab veel?"

„Ja kuidas veel! Soovitaksin teda külastada hommikul, kuna õhtud ta veedab oma noore prantslannast-abikaasaga dancingutes."

„Peeter Akimovič? Naisega? Prantslannaga??! Aga enne revolutsiooni ta ju lonkas mõlemast jalast!"

„Lonkas, aga nüüd raviti. Ei vennas, siin pole provints! Siin elatakse uue aja tempos. Vanamehele tehti remont ja elab lõbusalt edasi."

„Pole võimalik!" hüüdis Ivan Ivanovič. „Aga kuis elab tema abikaasa, lugupeetud Pelageeja

Afanasjevna? Ta on kah juba viiekümne-aastane. Ega ta ometi pole abiellunud?"

„Pelageeja Afanasjevna? Ei vennas, seni veel mitte. Ta on baleriin. Esineb teatris idamaiste tantsudega ning saab hiilgavaid arvustusi. Ta tunneb oma väärtust. Meiesuguste emigrantide peale ta ei vaatagi."

„Aga lubage," hüüdis külaline, „ta on ju vanaeit..."

„Teil provintsis on see nii!" vihastus Jekateriina Petrovna. „Seal viiekümne-aastane naine mõtleb juba surmale. Ärge unustage, et olete Pariisis! Pelageeja Afanasjevnal on ideaalseim seljajoon, tal on kõige nooruslikum selg Pariisis. Mistinguette kadestab teda seepärast. Pelageejat ootab hiilgav tulevik!"

„Selg, selg!" osatas Ivan Ivanovič pahaselt. „Ta ei või ju alati seljaga olla publiku poole. Aga esikülj, nagu? See on ju kortsuline nagu plisseeritud seelik."

„Kortsud!" hüüdis põlglikult Jekateriina. „Praegusel ajal mõne huvitava kortsuga võidakse teha imet!"

„Jah vennas!" sõnas Motõlkov mõtlikult. „Kortsudega pole lugu nii halb. Varemalt see oli nii. Vot, sina näiteks — ei tea oma väärtust. Inimene elab 10 aastat Bordeaux's ja äkki ilmub Pariisi visiitkuues, mis lõhnab naftaliini järgi."

„Kas soovitate minulgi abielluda?" küsis Ivan Ivanovič süngelt. „Ja kellega? Või minä's tean, milline Musja või Pusja on parajas-ti saada?!"

Jekateriina Petrovna lõi hämmastunult käed kokku.

„Ta ei tunne oma väärtust! Tuleb Bordeaux'st, päevitanult nagu indiaanlane, lõhnab stepituulte ja vetikate järgi, mees täis energiat, haruldast tagasihoidlikkust ja võlvat naiivsust, visiitkuues, mis pärit kolmanda keiserriigi ajast..."

„Ja need sõlmised käed kaetud tihedate punaste karvadega," vaimustus Motõlkov.

„Lubage, sõbrad."

„Ritzi! Hotell Ritzi peate minema!" karjus Motõlkovide abielupaar haruldases üksmeeles. „Minge Ritzi, istuge, jooge teed, ärge pöörake teistele mingit tähelepanu ja, mis peasi — sülitage põrandale!"

„Teid ootavad hiilgavad võimalused!"

„Ameerika miljonid! Filmilepingud!"

„Minge! Minge! Sülitage!" karjus abielupaar vaimustatult, pöörase kiirusega aidates külalise selge palitu ning avades ukse...

„See on ju kõik väga ilus!" sõnas Ivan Ivanovič mõtlikult, seistes vihmasel Pariisi tänaval, „kuid süüa nad mulle ei pakkunud."

Veel samal õhtul pakkides hoolikalt sumadani oma visiitkuue, see kummaline mees sõitis tagasi Bordeaux'sse,

Viie aasta pärast.

E. Winch.

„Vaadake, õde, kas ta ei ole noobel?”

Lois pugus välja pitspatjade vahelt — ta lamas üksikus toas ja sai kõik mida soovis — ja ulatas õde Marionile suure ülesvõtte.

„Lois'le, kes on hea nagu ta on, Gideon'ilt,” luges ta valjult kirja pildi nurgas. „Ta on nii veider, ma kirjutasin talle, et ma tahaksin ühe huulepulga, ja tema saadab selle siin. Kas ta ei ole noobel?”

Õde Marion heitis ükskõikse pilgu energilisele, mehelikule näole ja kivines. Ta silmad peatusid allkirjal tugevas, pisut kallakus stiilis. Lois vaatles teda üllatusega. Ta ei olnud harjunud nägema ühtegi joont muutuvat selles ilusas rahulikus näos, millel ühel pool suur, sügav arm, silmast alla üle põse.

„Kui isemoodi õde näib,” ütles ta naerdes. „Kas õde ei leia, et ta on noobel?”

„Ja muidugi,” vastas õde ainult. „On see preili peigmees? Mida soovib preili eineks?”

Lois, üheksateistkümne-aastane hellitatud noor daam, teel paranemisele rasketliiki influentsast, naeris oma madalat, sädelevat naeru

„Kaks küsimust korraga. Ma tahan kalatarretit, sellist, mida sain üleile, ja siis püreepudingit ja ühe banaani — aga seda ma muidugi ei saa. Ei, ta ei ole minu peigmees — veel mitte, igatahes. Aga ma usun, et ta saab selleks.”

„Ah nii, mispärast?” Õde Marion tõstis maast paberi ja pigistas seda oma käes. Ta naeris pisut imelikult.

Lois ei vastanud kohe. Öölaual lamas kilpkonna-käepidemega väike peegel. Ta uuris selles oma väikest kahwatanud nägu, ajas nina püsti ja pilgutas edvistades omaenese pildile

„Ja, ütlege seda!” vastas ta iseteadvalt.

Õde Marion noogutas vaikides. Ta oli küsinud rumalasti, sai ta aru. Missugune mees, kas ta nimi oli nüüd Gideon või midagi muud, ei peaks jumaldama seda näokest seal patjadel. Üheksateistkümne-aastane, värske kui persik, haigusele vaatamata. Suured lapselikult sinised silmad. Õde Marion püüdis jõudu koguda, et naeratada sõbralikult sellele väikesele, isekale influentsaprintsessile. Ta korraldas vaikides kimpu nelke vaasis ja ta kitsad, peened sõrmed värisesid.

„Kas õde usub, et ma saan terveks kahekümnendaks?”

„Miks kahekümnendaks?”

Lois lamas ja vaatles üksisilmi mehe pilti.

„Gideon... ja, ma mõtlen teda seal pildil, korraldab sel päeval balli. Ta on rikas kui mõni kröösus, see poiss, ja tal on üks suur

vanaaegne loss. Ma tahaksin nii väga siis seal olla, te mõistate, õde, ühe teatud põhjuse pärast.”

Õde Marion lõikas ära tüki rohelist vart, mis oli vähe pikk.

„Ühe teatud põhjuse pärast,” kordas ta naeratahes, „kui müstiliselt see kõlab.”

Lois noogutas.

„See on ka müstiline, kuulmatult müstiline

Õde Marion heitis ükskõikse pilgu pildile ja kivines.

isegi. Näete, õde... aga seda ei tohi õde kellelegi rääkida, kas õde lubab seda?”

Ilusad käed tegelesid mehaaniliselt nelkidega.

„Kellele peaksin mina seda rääkima?” küsis ta kergelt. „Mul ei ole ju palju tutvusi.”

„Lubage siiski mitte kellelegi rääkida, see on saladus! Jaa, tema... tema seal pildil, ta on pisut iseäralik. Ja, ainult ühes asjas, muidugi.”

Õde Marion nägu oli kõrvale pööratud, kuid Lois nägi, et inetu arm põsel värvus punaseks. Kurb oli lugu tolle õudse armiga! Muidu omas õde Marion sellise näo, mis on vaid vähestel inimestel. Kui ta teise külje pööras, mõtles Lois — see puhas, peen profiil, kõrge otsmik, silmade ilme ja kuldne juus, mis küll siledalt vastu pead kammitud, kuid ikkagi vallatute lokiidena rätikuääre alt välja pugesi... Õde Marion oli iludus ja palju enamgi. Lois imetles mitte üksi tema rahu ja kannatlikust tema

— Lois'ga, kes — seda pidi ta ise tunnistama — oli kõik muu kui ideaalne patsient.

„Jah, õde peab teadma, tema seal pildil, tal on saladus mida ta arvab, et keegi ei tea. Ta olnud armunud ühte tüdrukusse, kes tantsis — üks tantsijanna — ja laulis ka. Ta olnud väga kiindunud tollesse tüdrukusse, ja siis ühel päeval kadunud too. Nii ilma milletagi, mõistate, õde, ja keegi ei teadnud, kuhu ta

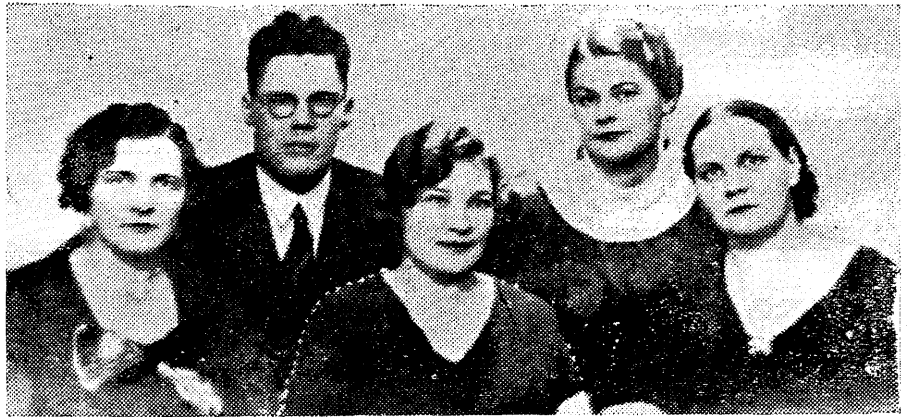
kadus. Vaene Gideon, jah, tema seal pildil, ei ole veel rahu saanud sellest, kuigi juba viis aastat möödunud, ja ta ei ole kunagi abiellunud, kihlatud olnud ega midagi sarnast. Vaevalt on ta kõnetanud mõnda naist, enne kui ta kohtas mind, müidugi. See on ometi hirmus.”

et inimene armastab sind — lihtsalt kaduda, ühtki sõna või rida jätmata.”

„Ta võib olla on surnud?” arvas õde Marion tasa.

„Siis oleks sellest kuulnud. Ta oli kuulus, mõistate, õde. Mina ei ole ju teda näinud, olen ainult kuulnud temast räägitavat, aga ta olnud ka imeilus, igati päris korralik inimene. Ma olen mitu korda mõtelnud, kas tal tekkis mõningaid sentiemntaalseid kujutlusi, nagu, et ta ei ole küllalt hea Gideonile, jah, temale. See juhtub, et inimestel vahest tekivad sarnased kujutlused. Ja siis peavad nad muidugi ohverdama endid oma armsama õnne pärast ja tegema muid selliseid rumalusi, millest mina

Eesti Vabariigi aastapäeva puhul Riias, konservatooriumi saalis peetaval eesti helitööde õhtul ettekannetega esinevad kunstnikud. Vasakult paremale esimeses reas: Liivija Ozol-Grinstein, Vera Vilks-Večerok, Zelma Krievkaln. Teine rida: Arvid Janiks, Lisija Radovič-Gravis.

ei suuda aru saada. Ei minda ju ometi ega anta oma õnn ära niisama lihtsalt, nüüdsel ajal mitte. Ei olda enam nii abitult romantiline, ajad on teised. Mis teie arvate?”

„Oli see kaua aega tagasi?” küsis õde Marion tasa.

„Viie aasta eest. Ja sest ajast ei olevat Gideon olnud nii kui teised, kuni kohtas mind. Aga ma olen kindel, et ta veel ei ole unustanud teda, kuigi ta ei ole lausunud minule sõnagi temast. Nii siis on minul oma plaan. Ma rääkisin sellest ka arstile ja ta leidis selle oivalise olevat. Kas õel on kiire? Õde näib nii rahutu. Andestage, et ma lobisen nii palju, aga nii igav on lamada täiesti vaikselt päevade viisi.”

Õde Marion oli valmis lilledega vaasis ja tõstis selle õlalauale.

„Kas on ilus nii?” küsis ta, tõstes rohkem esile üht peent õit. Lois vaatles tema käsi.

„Kui ilusad käed on õel,” ütles ta impulsiivselt. „Sooviksin, et minul oleksid sellised käed. Minu sõrmed on liiga lühikesed. Ma ei või iialgi kanda lakitud küüsi, see mõjub nii koomiliselt. Õde, kas usute, et ma paranen kahekümnendaks? Näete, see kuulub plaani juurde.”

Õde Marion naeratas väsinult.

„Missugust plaani preili arvab?”

„Ma olen pisut uurinud seda Marionit asja... ja, andestage, ma ei saa sinna parata.” Ta vaikis ja punastas. „Aga ta nimi oli tõesti Marion Crystal. Crystalit leian olevat naeruväärse, aga see oli muidugi vaid ta teatrinimi. Ta tegi midagi, ma tahtsin öelda, ta tantsis ühe numbri, mis tegi teda kuulsaks. Ta oli rietatud kostüümi hõbelameest. Kui kuulsin ballist kahekümnendal, palusin ma Gideoni, teda

seal pildil, et me saaksime korraldada etteasteid.

Nüüd olen ma tellinud ühe samasuguse kostüümi Paquineaux'lt Pariisist, hõbelameest nimelt. Ja mul on üks vana onu, kes jookseb kõigis varieteedes ja mujal. Ta on mulle näidanud, kuidas too müstiline miss Crystal tegi seda. Ma ei oska küll laulda, igatahes mitte midagi nimetamisväärset. Aga see ei tee suurt viga. Meie nimetame seda „Kadunud armastuseks”, ehk midagi sellesarnast. Kui ta näeb mind sarnasena kui teda, siis... ja siis unustab ta tema! Kas õde ei usu ka seda? Seda uskus arst,” ütles ta.

Õde Marion korjas lillevarred ja puru vaagnale, et seda välja viia.

„Arstil on õigus,” ütles ta ja vaatas kõrvale.

„Kas õde siis arvab, et ma paranen kahekümnendaks?”

„Seda me loodame muidugi. Jah, kindlasti paranete, kui ainult olete hea tüdruk ja teete nagu ma ütlen. Teie ei tohi alalõpmata voodist välja jooksta!”

„Ei, õde!” vastas Lois alandlikult, ja õde Marion väljus toast.

Lois oli väga sõnakuulelik ja hea patsient, kuni paar päeva hiljem tuli kartong kostüümiga Paquineaux'lt. Õde Marion ei olnud toas, kui see toodi; hiljem, kui ta sisse astus, nägi ta Lois'd peegli ees seisvat. Pikk, tikitud õõrietus oli visatud toolile ja Lois püüdis kõigest jõust nõõpida kinni hõbelameest kostüümi.

„Vaadake, õde,” hüüdis ta juubeldades, pööras ümber — ja minestas. Õde Marion püüdis ta kätele ja kandis voodi.

„Hoidke kostüümi,” palus ta segaselt ja avas silmad. „Ma olen vist siiski veel pisut nõrk,” ütles ta naeratades. „Andestage, et olin sõnakuulmatu, aga ma ei saanud jätta.”

Ta vaatas paluvalt üles õe Marionile näkku. See oli imeliselt terav ja ta silmad näisid mustadena.

„Tahab preili tõesti olla Gideon Fraser'i peol?” küsis ta. Lois võpatus.

„Jah, õde,” vastas ta alistunult ja abitult. „Andestage, ma iialgi enam ei tee nii.”

Õde Marion kattis tema sulgvaibaga, kui oli aidanud teda õõpesuga. Siis väljus ta sõnalusumata.

Lois lamas liikumatult ja vaatas ainiti hirmunud pilgul kordamisi mehe pilti laual, toolil rippuvat lameekleiti, ja aknast välja. Kuidas võis Marion teada, et Gideon'i perekonnanimi on Fraser?

Kui õde Marion õhtu-ringkäigul tagasi tuli, oli Lois võõrastavalt vaikne ja mõtisklev. Temperatuur oli muutmatu, ja millegist ei olnud märgata halvenemist.

„Pai õde, istuge minu juures pisut.” palus

ta. „Ma olen nii ükski ja ma tahaksin meeleldi küsida ühte asja.”

„Mida siis?” küsis õde Marion pisut järskult.

„Kas õde on pahane minule?” küsis Lois abitult. Õde Marion ei saanud vastu panna sellele lapselikule toonile.

„Mitte sugugi, preili, miks peaksin ma seda olema?”

„Ma arvasin nii,” ohkas Lois. „Kallis õde, tohin ma küsida ühte väga isiklikku asja. Ärge vaid saage minuga jälle pahaseks. Teie ei tarvitse vastata, kui teie ei soovi.”

Õde Marion peatus kannatlikult voodi juures.

„Kallis õde, kui te saite... ja, selle armikuidas juhtus see? Ma mõtlen ainult, mõistate, õde, kas ma saaksin olla sama rahulik ja peen ja ennast ohverdav kui teie, õde, kui mina saaksin ühe sarnase.”

Õde Marion hammustas huult. Ta sõrmed näppisid voodivaipa ja ta kõhatas kõvasti.

„Autoõnnetus” vastas ta lühidalt ja läks ukse poole. „Nüüd peab preili magama.”

„Kallis õde, jääge veel vähe, ma laman siin nii ükski...”

Õde Marion katkestas teda.

„Vabandage, preili, aga mul ei ole aega. Ma pidin minema välja, külla kuhugile.”

„Oh, ah nii. Andestage, kallis õde. Ja ärge olge mulle pahane!”

Õde Marion läks. Lois ohkas sügavalt, kui ta sulges ukse. Siis tõusis ta istukile ja kuulas ta sammude kaugenevat kõla. Kui kõik oli vaikne, tõmbas ta vaiba pealt ja libistas end põrandale. Ta toakingad seisis voodi ees ja hommikukuub rippus kapis. Ta ootas veel vähe. Siis hiilis ta akna juure. Kui ta nägi õde Marionile habrast kuju kaduvat läbi väärava, naeratas ta veidi. Ta ei julgenud süüdata tuld. Tasakesi avas ta ukse. Kõik oli vaikne. Ta tõmbas hommikukuue kõvemini ümber ja hiilis ettevaatlikult mööda seina õe toa juure. Ta katsus järele — ei, uks oli lukustamata. Ta läks sisse.

Aken oli avatud, ta sulges selle. Siis tõmbas ta kardina alla, süütas tule ja vaatas ringi. See oli väike, lihtne, kehvasti sisustatud tuba. Väike kapikene, sellel kamm ja hari. Voodi kõrval laud, mõned raamatud ja äratuskell.

Ta viivitas pisut ja hammustas huult. Siis laskus ta toolile kirjutuslaua ette ja avas sahtli. Ta vaatas närviliselt ukse poole ja kuulas. Kõik oli vaikne, surmavaikus. Ta lehitses ettevaatlikult paberite ja väikeste esemete vahel, kõik eeskujulikult korraldatud. Lõpuks leidis ta midagi... väike raamat nahkkaantega. Luuletistealbum. Ta avas väikese luku ja hakkas lehitsema häbenedes ja värisedes külmast.

„Helgi kui päikesesäde ilmaruumis, tantsi kui oksade vari marmoril...“

Ta vaatas üles ja naeratas imelist naeratust. Seda oli ta kunagi varem lugenud, kus, seda ta ei mäletanud. Aga käekiri, see tugev, veidi kallak kiri leidus ka ülesvõttel tema öölaual.

Ta sulges albumi, pani tagasi sahtlisse ja hüüis tasa toast välja. Kõik oli alles vaikne. Sel ajal öösel oli ainult ööõde teenistuses, kes oli arvatavasti alumisel korral. Lois läks telefoni juure, võttis toru ja nõudis madalal häälel numbrit.

Järgmisel hommikul, kui õde Marion sisse tuli, lamas ta ainiti omaette vaadates, palavikuline läige suuris silmis.

„Mis siis nüüd on juhtunud?“ küsis õde Marion rahutult. „Kas te ei ole öösel maganud, preili?“

„Ma ei usu, et lähen Gideon Fraseri peole,“ ütles Lois tasa.

„Rumalus,“ vastas õde Marion ja ulatas talle termomeetri. „See eilne väike asi ei olnud ju midagi. Eks vaatame, kuidas on temperatuuriga.“

See oli vähe kõrgem, kuid mitte midagi kardetavat.

„Läheb niisama pisut üles-alla,“ ütles õde rahustavalt. „Ärge olge rahutu.“

„Ma ei olegi rahutu,“ vaidles Lois vastu. Ma ainult lamasin ja mõtlesin ühte asja. Kui tema... ma mõtlen Marion Crystal, ei ole surnud, kuhu ta võis kaduda? Mõelge, kui ta tuleks tagasi ühel päeval? Mida pean ma talle siis ütleva?“

Õde Marion korraldas lauda.

„Miks te peaksite teda kohtama?“ küsis ta üles vaatamata.

„Ma tahan seda,“ ütles Lois. „Ma nagu tunnen, et ta on elus ja... igatseb tema, Gideoni, järel. Ühel heal päeval kohtab ta teda jälle.“

„Preili ei peaks nii palju sellele mõtlema,“ tähendas õde Marion. „See ei ole teile hea.“ Lois vaatles Gideoni pilti.

„Ma tean, et Marion Crystal oli tore tüdruk. Ma usun küll, et tema oleks suutnud end ohverdada sarnase lapsikult rumala põhjuse pärast, millest teile neil päevil rääkisin.“

Ta lamas vaikselt ühe hetke.

„Aga ma usun siiski, et ei olnud see põhjus,“ lisas ta juure. „Ma usun, ei, ma tean, et see oli teine.“

Õde Marion tõstis pead ja vaatles teda uudishimuga.

„Millist põhjust siis preili arvab?“

„Ja...“ ütles Lois pikkamisi, „katsuge end panna tema seisukorda. Ma olen mõelnud sellest terve öö. Gideon, jah, tema siin pildil, jumaldas tolle naise ilu ja tantsu. Ja võib-olla juhtus temaga midagi, mille tõttu ta enam

ei saanud esineda, ja siis kujutas ta omale ette, et mehel ei saa olla enam sarnaseid tundeid tema vastu kui varem ja ta oleks abielunud ainult kaastundest temaga...“

Ta vaatas üles ja naeratas õde Marionile, kelle inetu arm paistis pabervalgena kahvatus näos.

„Preili ei peaks nii palju endale ette kujutama,“ vastas ta. „Muidu pean ma arstile ütleva.“

„Mul on küll pisut palavikku, ma tunnen,“ ütles Lois, „aga ma ei usu, et ma ette kujutan. Ei ole midagi võimatut selles, mis arvan. Näiteks on temaga juhtunud — autoõnnetus.“

Õde Marion pani veeklaasi sellise jõuga vastu riulit, et see purunes.

„Nüüd peaksin preilit pesema,“ ütles õde Marion keerates märga, pehmet pesulappi käes ringi. „Palun vähe tõusta.“

Lois tõusis kuulelikult. Pärast pesemist heitis ta uuesti ja jäi vaikselt einet ootama.

Gideon tuli, kui õde Marion oli väljas. Ülemõde juhatas tema sisse ja palus mitte kauaks jääda. „Lois ei ole veel nii tugev,“ ütles ta naeratades.

„Mu väike Lois, kuidas sa ennast tunned?“ küsis ta õrnalt. „Kas sina ise helistasid eile õhtul hilja? Tahtsid sa midagi erilist?“

Lois noogutas.

„Ma ei usu, et ma saan tulla sinu ballile, Gideon,“ ütles ta kergelt. „Ma katsusin eile püsti seista ja ma minestasin. Õde pidi mind voodisse kandma. Ma arvasin, et on parem, kui ma aegsasti ära ütlen, juhul kui sa tahad paluda kedagi teist...“

Ta pilk oli kiindunud mehe murelikule näole ja ta neelatas kõvasti.

„Ma ei mõtle kedagi teist paluda kui sind, Lois,“ ütles mees. Loi raputas pead.

„Seda ära ütle,“ vastas ta ruttu ja energiliselt, ja just siis koputati uksele. Õde Marion astus sisse.

„Andestage, ma pidin ainult...“ ütles ta tasa.

Gideon Fraser pööras ümber, kui kuulis häält. Ta vaatas õde Marionil silmil, mis täis imestust.

„Marion... suur Jumal!“ hüüdis ta. „Ei, oota...“

Õde Marion oli astunud kaks sammu ukse poole, kui mees talle järele jõudis. Lois surus pea padjusse ja tõmbas vaiba üle pea.

Kui ta üles vaatas, oli tuba tühi. Ta pilk kiindus uksele ja kaks väikest pisarat veeres alla tema palgeilt.

„Ohverdada end tema õnne pärast,“ mõtles ta, „milline rumalus.“

Ta võttis väikese peegli kilpkonna luust käepidemaga, kuivatas ära pisarad ja vaatles oma väikest, tõsist nägu uue huviga.

PÕHIMÕTE

ARKADI AVERTŠENKO

Ivan Sergeits erines häbematumust ja hooplevast võllaroast parema käitumisega; ta oli lihtne ja tagasihoidlik, ta tegevust juhtis kindel põhimõte: Ta ei tapnud kedagi, aga ta ei teinud ka tööd, ta ainult varastas. Vahel sekka puhkas ka pisut vanglas. Seal mõtles ta järele oma „põhimõtte“ üle, et siis kõike leida korras olevat „Mul on õigus varastada, nad ei tohi mind pokri pista. Sellega lõpp!“

25 aastat juba, nii kaugele kui ulatas ta mälestus, oli ta tegev olnud sama käsitöö alal. Tema käte vahelt oli läbi käinud asju 50.000 rubla väärtuses. Ühtegi rubla polnud ta seni teeninud, kõik oli ta varastanud.

Nüüd seisis Ivan Sergeits öösel üksildasel tänaval ühe maja akna ees. Ta kaalutles: „Kui nüüd surun akna sisse, siis seisavad lillepotid aknalaual. Kas lükkan nad maha?“ Kaua ei tohtinud ta oodata, sest tunni aja pärast pidi algama hommikuhämarus. Ta näris alahuult, tõmbas sõrmusega üle klaasi ja surus lapi vastu ruutu. Minuti pärast seisis ta aknalaual. Teravalt pimedust puurides hüppas ta paljajalu parketile, ajas käed ette ja astus edasi.

Ah sa mu meie! Ta jalg komistas millegi pehme, suure, liikumatu üle. Ivan kukkus, haaras tugitooli korja järele, pörkas vastu lauda, lamp klirises. Seal liigutas end keegi kõrvalruumis, avas vaheukse ja valgustas ettesirutatud lambiga tuba seni kui valgus riivas laua ääres konutavat Ivan Sergeitsit.

Ivan sisises, kargas püsti ja tormas avatud akna juure. Aga tundmatu oli väledam. Ühe hüppega oli akna juures. Lampi käest panemata istus ta aknalauale ja pööris murdvarga poole: „Kas ehmusite?“

„Jah,“ tunnistas Ivan. Kohmetuna kaapis ta jalaga põrandat.

„Kas tõesti? Miks olete ometi nii närviline? Ärge kartke, omanik pole ju kodus.“

„Ja teie? Kes olete teie?“

„Mina? Keerukas küsimus. Mõttele, armsam, pisut järele, kes võiksin olla mina.“

Ivani ekslevad silmad langesid kirjutuslauale väljakistud sahtlitega, kompsule, millele ta ennist oli komistanud, ja siis teise lõbusatujulisele näole. Mõlemad naersid valjusti.

„Tore!“ Ivan Sergeits lõi käed kokku. „Ja mina arvasin, et sina oled peremees. Tahtsin pisut puhastada. Kas oled üksi?“ — „Jäh!“

„Kuidas tulid sisse? Uksed ja aknad olid kinni; alles mina murdsin ühe akna lahti.“

„Mina? — Võtmeaga. Lukk seljataga jälle kinni, et keegi ei eksitaks. Peremees istub terve öö kuni kella 8-ni kaardilauas. Võime kõik koli kaasa võtta.“

„Kõik? Aga kui ta vahepeal koju tuleb?“

„Ta ei tule enne kella kaheksat. Tean seda ülihästi. Ja teenija käib vaid päeviti. Tänav on üksildane, lähedal pole ainustki hinge. Kes võiks meid häirida? Teeme korteri tühjaks viimse naelani. Kella seitsmeks tellisin kaks poissi vankriga. Siis laome kõik peale.“

Ivan Sergeits lõi vaimustuses rusikaga vastu põlve. „Tubli poiss! Arukas poiss! Tõepoolest! Kas võtad mind osanikuks?“

„Miks mitte? Aga nüüd kähku tööle! Paki maalid kokku, lambid, raamatud jne. Ole ettevaatlik, ära purusta midagi. Mina asun vahepeal kirjutuslaua kallale.“

Ivan tegi palehigis oma tööd, pakkis, nõõris kolm pikka tundi, kuna teine pärast kirjutuslaua tühjendamist laskus leentooli ja süütas paberossi.

Ivan astus tihti teise juure küsimusega, kas on veel midagi kaasa võtta, ja et avaldada oma vaimustust ettevõtte suurejoonelisuse suhtes.

„Kõik! Ja ära kaaguta, tee tööd! Aeg on raha!“

Kell seitse tuli vanker. Vankrisse tassimine algas. Ivan Sergeits seisis veel vaevu jalul. Ta süütas paberossi.

„Jäta suitsetamine!“ käskis kaaslane. „Aita tassida, et saaksime õigel ajal valmis.“

„Ja sina!“ küsis Ivan arglikult. „Miks ei aita sina?“

„Olen küllalt aidanud, ammu enne sinu tulekut.“

„Kõik korras, lapsed?“ päris kaaslane vooimehelt.

„Jah, kõik vankris.“

„Nüüd mine, sõbrake,“ ütles kaaslane Ivan Sergeitsile. „Ja ole terve!“

„Mis see siis tähendab? Ja asjad ja jaotus?“

„Mis asjad?“

„Jah, need, mis praegu peale kandsime.“

„On need asjad siis sinu omad?“

Ivan Sergeits pahandas: „Aga ka mitte sinu?“

„Vale, see on minu varandus.“

„Kuidas nii? Kas oled sina omanik?“

„Muidugi. Kolin teise korterisse. Eile õhtul hakkasin pakkima. Siis tulid minule appi. Miks pidin olema abi vastu? Ah, teie narrid. lollid võllaroad! Aga nägid tõesti vaeva. Ma ei taha midagi saada muidu siin, säh, rubla töö eest. Oled selle rikkalikult ära teeninud.“

Kui päike tõusis, jalutas Ivan Sergeits läbi inimtühjade tänavate. Ta urises omaette ja oli igati rahulolematu; mustas kasimatus rusikas hoidis ta rublat, mille ta oma põhimõtte vastu oli teeninud — ausa tööga. Nii jõudis ta silla juure. Ikka enam põles rubla ta peos. Äkilises vihas tõstis ta rusika kõrgele ja paiskas mündi häbematu vandesõnaga jõeke.

TAGASITULEK

DOUGLAS NEWTON

Jerry Dean — äsjavabanenud vang, surus käed sügavamale kulunud suvemantli taskuisesse, tõmbas krae üles ning lonkis sihitult läbi lumiste linnatänavate. Elegantne daam, kes sammunud teiselpool teed, pöördus, tulles üle tänava otse Jerry juure.

„Jerry Dean?” ta küsis naeratades. „Teie olete ju Jerry Dean?” Umbusklikult Jerry vaatles noort daami. Äsja vangist vabanenud, teda valdas kummaline abituse ja üksilduse tunne. Võõrana ning valelikuna tundus välisilm. Kümneaastase eemaloleku järgi ta oli veetnud lühemat aega Londonis. Tal polnud ainustki sõpra ning meelegehites ta oli seltsinud kahtlaste isikutega, mille tagajärjel ta pidi veetma vangis kuus kuud. Nüüd vabanedes Jerry oli töotanud enesele olla ettevaatlikum. Esimese laevaga ta tahtis sõita Kanadasse, et alata seal uut elu.

Kuna noor daam kordas oma küsimust, Jerry vaatles teda uurival. Vast oli daam mingi vangide hooldamise seltsi liige ning tema huvi äsjavabanenud vangis vastu oli tingitud inimarmastusest. Kuid ei, selle mõtte Jerry tõrjus kohe tagasi. Daami veetlevas näos polnud jälgegi inimarmastusest, kõik temas meenutas elegantset ilmadaami. Ta küps ilu oli ahvatlev ja hädaohtlik ühtlasi.

Pisut pilkav ilme ilusais silmis, daam küsis: „Te olete ju Jerry Dean? Olen teie sõber!”

„Olen küll,” vastas küsitav vastumeelselt.

„Olen Lola March!” tutvustas end noor daam.

Nimi näis Jerryle kuidagi tuttavana, kuid ta ei suutnud meenutada, kus ta seda kuulnud.

„Mida te soovite?” küsis Jerry Dean. Lola March naeratas. „Kas me ei läheks pisut edasi. Külma on!”

„Õudsalt külm!” nõustus Dean. „Kuigi olen harjunud hüllemaga!” Lola vaatas tagasi vanglahoonne poole vaevalt märgatava värinaga. „Selle üle tahtsingi rääkida. On aeg teie elu muuta paremaks.” Läbinud mitu tänavat nad peatusid suure kinnise tõldauto juures. Kaks meest istusid autos ning vaatlesid uustulnukat külmal, uurival pilgul. Silmapilkselt Jerry veendus, et oli tegu kelmidega. Nähtavasti taheti teda segada mingisse tumedasse loosse. Lola March, märgates mehe kahtlust, pöördus võluva naeratusega Jerry poole: „Ärge kartke. Need on mu sõbrad.”

Kartma? Jerry naeris pilkavalt. Ta polnud veel kunagi tundnud hirmu kellegi ees!

„Nägin teid kohtus, kui teid mõisteti kuueks kuuks vangi. Äratasite mu tähelepanu. Ja kui keegi suudab äratada Lola Marchi tähelepanu, siis see tähendab talle uut õnnelikku elu.”

Mees naeratas pilkavalt. „Kas tohib küsida, kuidas see on mõeldud?”

„See tähendab raha saamist. Miljon naela on mängus.”

II

„Lugu on selline,” jatkas Lola, kui nad istusid elegantse restoranis. „Kui nägin teid esmakordselt süüpingis, ütlesin enesele: see on paras mees mängima Alan Mayhalli osa. Sarnanete täpselt tolle vana narri kadunud pojapojaga.”

Jerry teadis nüüd kõike Lola Marchist. See oli intelligentne naiskurjategija, kelle erialaks raha väljapressimine. Nood kaks kahtlast meest olid tema kaaslased. Sooritades suuremaid ja väiksemaid kuritegusid, Lola March oli alati unistanud tollest suurest „äritehingust”, mis võimaldaks talle eluaegse mugavuse ja luksuse. See võimalus oli nüüd saabunud. Kuude kaupa ta oli viimistlenud oma plaani, nüüd see oli täiuslik. Ning Jerry Dean pidi viima täide selle plaani.

„See on sama kerge kui noppida õunu puust,” ütles Lola surudes end õrnalt Jerry vastu. „Too vana eesel otse igatseb, et tulete ja võtate ta raha.”

„See on tõepoolest kerge,” ütles Jerry, suitsetades peent sigarit. „selliseid asju juhtub vaid unelmais.”

„Seekord see juhtub ilmsi!” naeris Lola. „Vanamees on üle seitsmekümne ja haiglane. Väike külmetus — ja ta paneb kõrvad pea alla. Varandust tal on üle miljoni naela. Kui ta kadunud pojapoeg Alan ei tule tagasi, vanamehe varandus langeb heategevatele asutustele ja tolele piimanäoijele plikale, kasutütrele, kes elab tema juures. Kuid kauaoodatud Alan saabub koju — ning teie olete see, Jerry!”

„Arvate?” hirvitas mees rüübates vahuveini. Lola naeris pehmelt ning rääkis siis edasi. Toda vana miljonäri ta oli valvanud juba ammu. Lola oli üürinud omale suvila miljonäri naabrusesse ning osanud võita vana mehe sõpruse. Kahtlemata Lola olid vanamehega alul teistsugused plaanid, kuid Jerry ilmumine muutis kõik. Loodetav röövsaak mõnetuhanda naela näol muutus Jerry läbi miljoniks. Jerry Dean oli kadunud pojapoja teisik, selles Lola oli veendunud. Küllastades vana miljonäri, Lola oli sageli haigutades pidanud pealt kuulama vanamehe jutustusi Alanist ning vaatama ülesvõtteid pojapojast. „Nood ülesvõtted osutuvad nüüd kasulikeks,” jutustas Lola. „Sarnanete temaga täpselt, muidugi arvesse võttes, et ülesvõtted on tehtud kümne aasta eest, kui Alan kodust välja visati.”

Mees kuulas huviga. „Ta visati välja? Miks?”

„Vististi mõne tühise tüli tagajärjel. Poiss oli kangekaelne ning vanamees karm. Meile vähemalt see on õnneks. Vana narr kahetseb kibedasti. Te peaksite nägema, kuis ta iga õhtul istub ning vaatleb Alani pilte.”

„Kas ta nii sageli vaatleb neid?” küsis mees surutud häälel. „Igal õhtul. Kuid see pole oluline. Vanamees on haige igatsusest ning on valmis uskuma ning andestama kõike.”

„Ning sellist meest peaksin petma?”

„Lugu polegi nii halb,” lohutab Lola. „Tõeline Alan Mayhall on surnud.”

„Surnud?” hüüdis Jerry.

„See on kindel. Ta sõitis Argentiinasse ning peale seda ta on jäljetult kadunud. Vanamees kulutas tuhandeid järelpärimisteks — kõik asjatult. Inimene, kes ei märka tulla vastu võtma miljonilist pärandust, on surnud inimene!”

„Seda küll. Aga kui ta on surnud...”

„Vana narr ei usu seda. Ta ootab ja loodab võimatut. Seepärast kõik osutubki imekergeks. Jalutate lihtsalt sisse, tutvustate end Alanina, jutustate paar lugu lapsepõlve mälestustest, mida olen temalt kuulnud, ning vanamees surub teid oma rinnale. Mõelge, mis see tähendab, rikkust, muretut elu teile ja meile. Pole mingit riisikot. Allan on surnud, ning raha langes mõnele loomakaitseeltsile või tolele piimanäolisele kasutütrele.”

„Muide — too kasutütar! Võib olla ta tundis Alanit?”

„Olge mureta. Ta oli tookord kaheteistkümnene aastane, kui Alan lahkus, pealegi nad on vähe kokku puutunud. Terve lugu on lihtsalt lapsemäng... Kas olete nõus, Jerry?”

„Hm... Kuis on tolle vanahärra nimi?”

„Sir Roger Mayhall. Tema pojapojana liigute paremas seltskonnas. Mayhalli сувlа asub Sussexi ilusaimas kohas. Kas nõustute?”

„Allright!” sõnas mees ning naeris järevalt, nagu keegi, kes põletanud kõik laevad enese järele.

III

Tänu Lola Marchi korraldustele Alani kojutulek kujunes südamlikult pidulikuks. Ta saabus koju just jõulupühiks, mil inimeste südamed tulvil lootust ja armastust. Lola plaan oli oivaline. Jerry sõitis Hispaaniasse ning Alan Mayhallina telegrafeeris sealt vanaisale oma saabumisest. Kellelgi polnud vähematki kahtlust.

Ehkki Lola March oli palutud Alani saabumispeost osa võtma, ta oli diskreetselt tagasi tõmbunud, et mitte segada liigutavat perekondlikku rõõmu. Vastuvõtt kujunes väga südamlikuks. Alani auto saabudes vanad teenrid eesotsas vana majavalitsejaga olid tervitamas „kadunud poega” ning vanem neist sõnas liigutusest väriseval häälel: „Need on ilu-

saimad pühad meile.” Jerry, patsutades vanakesele õlale, lausus lõbusalt, nagu Lola õpetanud: „Oh, see on ju vana Poish! Kuis elate, mis teeb išias teie paremas jalas?” Edasi minnes ta kuulis vana teenrit rõõmsalt jutustavat teistele: „Ta mäletas sedagi, et kaebasin tookord išiasse üle.” Läbides suure uhke eeskoja Jerry seisis kõhna valgejuukselise vanahärra ees, kes sirutas talle vastu armastusest ja liigutusest värisevad käed. Jerrygi tundis imelist liigutust, kui Roger Mayhall ta oma rinnale surus, ta hääle muutus kuidagi karedaks ning silmis näis säravat ehne jälgenagemiserõõm. Jerry oli leidnud tee vanahärra südamesse.

Vanahärra kõrval seisis noor sale neiu, kelle suured sügavad silmad vaatlesid Jerryt pisut uurivalt. See oli kasutütar Agnes Clare, „piimanäoga plika”, nagu Lola oli naernud. Jerry arvates neiu polnudki nii „piimanäoline”. Kahvatu nägu avaldas julgust, intelligentsi ja hingestatud ilu. Viis, kuis ta tervitas „Alanit”, pani meest mõtlema. Emb-kumb, kas neiu kahtles tema ehtsuses või ta kahetses Alani tagasitulekut. Viimast asjaolu Jerry ei tahtnud uskuda. Juteldes vanaisaga ta tuletas meele juhtumisi oma lapsepõlvest, mis ta Lolalt kuulnud. Vanaisa oli vaimustatud Alani heast mälust. „Mõtle, ta mäletab veel kõike!” ta hüüdis rõõmsalt Agnesele. „Eile õhtul veel rääkisime sellest,” Agnes noogutas tõsiselt. Jerry teadis, et neiu mõtles: iga pettur võis seliseid teistelt kuulnud lugusid jutustada.

„Mäletan kõike ülihästi,” naeris Jerry. „Mida pole siin muutunud. Aga mina, kas ma olen muutunud?”

„Oled muutunud pisut vanemaks, kuid oled siiski meie vana armas Alan, kas pole?” vanahärra pöördus Agnese poole. Kui Agnes vastusega viivitas, ütles Jerry: „Aga Agnes mind ju üldse vaevalt mäletab.”

„Siiski,” ütles neiu tõsiselt.

„Noh, kas olen muutunud?”

„Välimuselt mitte,” vastas neiu.

Jälleli tundus kahtlust neiu hääles, ning Jerry otsustas olla ettevaatlik. Hoolimata kõigest Jerry tundis end õnnelikuna. Vanahärra õnn ja heasüdamluse ning armastuse õhkkond, mis noormeest ümbritses, pani ta sageli unustama, et mängib vaid osa kelmide septsuses.

Kaks päeva hiljem perekondlikul õhtul Jerry esitleti Lolale. Hiljem Jerryga tantsides Lola kiitis vaimustatult nooremehe saavutusi: „Kõik on parimas korras, ei mingit kahtlust kellelgi.”

„Ka mina olen õnnelik. Olen annud vanahärra elule uue sihi!” ütles noormees.

„Loodame, et see uus siht vanamehe elu liig pikaks ei kujunda!” näpsas naine kuivalt.

„Muide — imetlen teie selget pead, kuid olete alahinnand Agnest. Ta kahtlustab mind.

Olete unustanud, et neiu tunneb Alanit lapsepõlvest väga hästi."

"Agnes? See piimanäoga plika?" naeris Lola, kuid lisas siis tõsiselt: „Hüva. Püüan asja selgitada. See puuduks meil veel, et selline väike idiotot rikuks meie mängu."

Ühel päeval, kui terve seltskond oli uisutamamas tiigil, Lola astus nooremehe juure. „Ta tunneb Alanit väga hästi. Mul läks korda pisut vaadata ta südamesse. Talvel enne Alani äraminekut oli Agnes Alaniga uisutanud seltsamal tiigil siin. Jää oli aga murdunud, ning Agnes oli kukkunud vette. Alan oli tookord ta elu päästnud. Too juhtum mõjus romantilisele plikale sügavasti, ta vist amrus poissi, ning nüüd ta imestab, miks Alan s. o. teie enam sellest ei kõnele."

„Hüva!" naeris Jerry. „Püüan teha heaks. Armun temasse ning tõendan, et olen ehtne Alan."

„Ärge tehke lollusi!" hoiatas Lola tõsiselt.

„Hallo, Agnes!" hüüdis noormees, uisutades koos Lolaga neiu juure. „Miss March jutustas mulle praegu, et mäletad veel meie väikest äpardust uisutamisel." Lola naeratas. Jerry polnudki nii rumal!

„Tookord, kui päästsid mu elu!" lobises noormees edasi.

Lola kahvatas. Vaevaga ta suutis hoiduda karjumast: „Sina päästsid tema elu, idiotot!"

Agnes Clare aga vaatles noormeesest suuril silmil. Enne kui Lola suutis anda märku, Jerry muutis loo veel halvemaks: „See juhtus tookord tammi juures. Vajusin 15 jala sügavusse. Mõtlesin viimse tunnikese tulnud olevat. Sina aga tõmbasid sukad jalast, sidusid need kokku ning tõmbasid minu välja nende abil."

Lola oleks võinud lüüa Jerryt sel momendil. Agnes aga sõnas punastades: „Palun, ärme räägime sellest."

„Hüva!" naeratas noormees. „Kuid milline väike tragi tüdruk olid tookord. Paljajalu jooksid läbi lume redelit tooma. Hiljem andsid mulle kõrvakiilu, et püüdsin suudelda sind. Kas mäletad?"

„Mäletan!" sosistas neiu. „Oled ikka veel sama metslane, nagu tookordki!" Reetlik puna oli Agnese põskedel ning silmad särasid õnnelikult, kui ta kiiresti eemale uisutas.

„Teil oli õigus!" rõõmustas noormees, pöördudes Lolale. „Ta armastas Alanit tookord ning nüüd ta armastab mind. Loodan, ta on nüüd paranenud oma kahtlustest."

„Olen vaimustatud teist, Jerry! Me peaksime abielluma!"

Mees kummardas pilkavalt: „Ma ei vääriks sellist ohvrit."

„See polegi ohver!" sosistas naine õrnalt.

„See oleks rumalus. Mõistlik oleks minu abielu Agnesega."

Lola silmad pilunesid. „Seda te ei tee. Ma ei armasta jagada saaki ega meest, eriti selle väikese rebasega."

„Romaanes see tavaliselt juhtub nii," naeris noormees. Pärija abiellub pärijannaga ning vanaisa annab oma õnnistuse. Pealegi — armastan Agnest."

Lola March surus sõrmed tugevasti mehe käsivarde. „Jerry Dean," ta ütles väga aeglaselt, „olge etevaatlik! Teie käitumine ei meeldi mulle. Ja kui mulle midagi ei meeldi, võin muutuda õige kardetavaks. Pidage seda meeles! Kui püüate petta mind, lähete tagasi vanglasse ja seekord juba pikemaks ajaks. Selge?"

„Selge! Oleks aga parem nüüd, kui meid koos ei nähtaks. Agnes vaatab meid."

IV

Roger Mayhalli uhkes majas peeti lõbusat vastlaballi. Pool ümbruskonda oli koos tantsimas ja lõbutsemas. Jerry vaid sammus rahulikult läbi inimhulga, otsides asjatult Agnest Keegi puudutas nooremehe käsivart. „Keda otsite? Kas me ei tantsiks?" küsis Lola õrnalt.

„Mitte praegu!" vastas Jerry hooletult.

„Tean, keda otsite. Agnest!" hüüdis Lola armukadedalt. „Kas olete hull?"

„Ei, olen armunud!" vastas mees rahulikult.

„Idioot!" kähistas Lola. „Rikute meie kokkulepet!"

„Ma pole teiega milleski kokku leppinud!"

Kui terve seltskond oli uisutamamas tiigil, Lola astus nooremehe juure...

lausus mees külmalt. „Pole mõelnudki röövida vanahärralt raha.”

Viha ja ärritus muutsid Lola näo inetuks. „Äraandja! Mängite kahekordset valemängu!”

„Tahtsin päästa vanahärrat!”

„Te teate, mis on selle tagajärg!” küsis naine ähvardavalt.

„Olete seda mulle küllalt põhjalikult seletanud!” lausus

„See ongi kel, kellest rääkis teile,” ütles Lola politseiõhvitserile.

mees järsult ning samus kiiresti väikese pildigalerii poole, kus nägi istumas Agnest. Lola Marchi silmis oli midagi tügrilikku. Pikkamisi pöördudes ta samus otsustavalt telefoni juure.

Agnes Clare tõusis kahvatuna, kui Jerry tupa astus. Noormees võttis ta käe.

„Miks vihkad mind?” ta küsis vaikselt.

Agnes püüdis vabastada oma kätt. „Palun, laske mind minna. Ma — vihkan teid!”

Naerdes noormees vaatas ta silmi: „Tean seda. Kuid vihkamine on nii lähedane armastusele. Arvan, et segad mõlemad ära.”

„Kas arvate, et armastan teid?”

„Kas püüad salata seda?”

„Ei. Armastan teid — õigemini Alanit!” lausus neiu süngelt.

„Agnes!” sosistas mees õnnelikult. „Armastan sind!”

Otsustavalt neiu pöördus Jerry poole. „Kes teie olete?” ta küsis külmalt.

„Alan Mayhall. — Muide — sealt tuleb keegi, kes toob selgust minu isiku saladusse.”

Lola March ilmus tuppa ning temaga ühes mundris politseiõhvitser. Viha ja kahjurõõm peegeldusid Lola kahvatul näol, kui ta Jerry-le näidates ütles: „See ongi kel, kellest rääkis teile.”

Politseiinspektor vaatas hämmastunult noormees, siis ütles naerdes: „Eksite. See siin on Alan Mayhall. Tunnen teda juba lapsepõlvest.”

„See on vale!” karjus Lola. „See mees siin on tõelise Alan Mayhalli teisik. Tean seda, ma... mu sõber nägi teda kohtus, kui ta mõisteti 6 kuuks vangi. Ta nimi on Jerry Dean!”

Agnes kiljatas ehmunult, kuid selle asemel, et tagasi pörgata, ta astus lähemale Alanile.

„Eksite siiski!” lausus inspektor viisakalt. „Jerry Dean istub praegu Scotlandi vanglas. Mr. Alan Mayhall siin juhtiski meie tähelepanu Jerry Deanile” Kõik vaatasid küsivalt Alanile.

„Näeh, et ootate selgitust!” ütles Alan. „Kodust lahkudes sõitsin Argentiinasse ning siis sealt Kanadasse, kus töötasin kümme aastat mäekae-vandustes. Seepärast ei kuulnudki midagi vanaisa järelpärimistest. Kanadast lahkudes viibisin lühemat aega Londonis. Olin üksi ning mahajäetud, igatsesin koju. Sattusin Londonis kokku kahtlase seltskonnaga, ning mind mõisteti eksikombel Jerry Deani asemel vangi. Oleksin võinud selgitada oma isikut, kuid siis oleksin pidanud halba tegema kellelegi noorele neiu, kes samuti poolkogemata oli kistud tollesse inetusse loosse. Otsustasin säästa tütarlast ning lasin enese Jerry Deanina kuueks kuuks vangi mõista.”

Agnes surus salaja Alani kätt. Ta tundis noormehe rüütlimeelt!

„Nähes mind tookord kohtus, Lola March tuli oivalisele mõttele minu abil vanaisa raha välja petta. Õnnetuseks ta ei teadnud mu õiget nime. Kui kuulsin temalt, kuis vanaisa igatseb mind, otsustasin nõustuda Lola plaaniga, et lüüa kurjategijaid nende eneste relvaga. Poleks ma tookord nõustunud, Lola oleks leidnud teise tee vanaisa röövimiseks. Olen nii õnnelik, et võin jälle viibida siin, ning seepärast ma ei taha olla liig karm teie vastu, Lola. Võite lahkuda siit vabana...”

„Teie julgete mulle...” kähistas naine.

Alan tõstis käe. „Vait! Ärge unustage, et siin viibib daam ja ka politseinik. Ning vanglad on väga ebameeldivad asutused...”

Lola March eemaldus kiiresti.

Alan Mayhall ei näinud enam midagi. Agnese käed puhkasid tema omis ning sügavalt ta vaatas neiu naeratavasse silmadesse.

Kõiki käesoleval aastal ilmunud

„Romaani“ numbreid

võib veel saada „Romaani“ talituselt —
Tallinn, Rataskaevu 9.

PÕHJAMAA LOUIS

J. O. Curwood'i romaan.

Senine sisu:

Philip Whittemore, noor ameeriklane, on siirdunud Põhja-Kanadasse, kus ta suure tööstuskontserni esindajana ja osanikuna teeb eeltoide uue ettevõtte rajamiseks. See kontsern on võtnud Põhja-Kanada järvede rajoonile valitsuselt kalapüügi ainuõiguse ja tahab arendama hakata suurejoonelist kalatööstust ja kaubandust. Philip Whittemore aga tunneb üksildust kauges põhjas ja kutsub oma sõbra, kunstniku Tom Gregsoni. See saabubki, kuid esimesed sõnad on tal naise ülistamiseks, keda ta olevat kuski lähiduses näinud. Paul Whittemore'il on aga omad mured ja ta juhib jutu naistelt varsti nendele. Nimelt olevat tal lahkkelisid äri peaosanikkudega, kes ei seisvat sugugi ideelisel alusel, ent ajavad raha kokku ebaausate võtetega. Tema olevat lõpuks siiski suutnud nii palju mõjuda, et firma peadirektor, mr. Brokaw, andis ärile uue, väarikama suuna, ent nüüd tekkivat raskused siin, põhjas. Ühtelugu olevat tulekahjusid, mis hävitavat palju kontserni varandusi, tekib plahvatusi, lendavad õhku laod. Nende õnnetuste põhjust aga ei leita. Üks on aga kindel, et siin on tegev kuri käsi.

2.

„Jah, ja ometi on selline olevus olemas, kes iga hinna eest tahab mind hukutada. Meie elame ajastul, kus kõikvõimas dollar juhib asju. See võitlus siin ei ole kangelaslik ega aus. Kuid peame leidma väljapääsu!”

Gregson pani värisevate näppudega kirja lauale.

„Philip, see kiri on nähtavasti rea selle taoliste lõpp, milles ässitatakse kõik need metsmehed sinu vastu — see siin tahab anda sulle lõpuhoobi, kuid kuidas?”

„Siin: metsikul maal ei arvestata midagi. Siin tapetakse, siin varastatakse, aga siin ei eksita ühe suure seaduse vastu, see on — austus naise vastu. — Kui tapetakse või varastatakse, tuleb politsei siia ülesse süüdlast otsima, aga eksid sa selle seaduse vastu, siis karistab sind rahva käsi ka peale selle. Ja just seda viimast ähvardust sisaldab kiri. See kaabakas teebki ettepaneku, vastu hakata suurele põhja seadusele ja süü veeretada meile. Kui see neil õnnestub... siis tulgu jumal meile appi.”

Gregson kargas oma istmelt.

„Nüüd siis ma tean. Kui nende kavatsus õnnestub, hävitab mässuleatud rahvas sinu ja su mehed. Aga miks ei usalda sa asja autoriteetsematele asutistele: valitsusele või politseile? On kõige kiiremas korras vajalik teada, kes on kirja saatja.”

Philip andis talle valge ümbriku, milles lähetatakse harilikult ametlikke dokumente.

„Näe vaata —”

Gregson vilistas tasakesi.

„Lord... Fritzthough... See!” luges ta pikkamisi, nagu ei usuks oma silmi. „Pergel! Inglise peer! —”

Philip katkestas irooniliselt ta jutu.

„Võimalik. Kui tegu on noobli inglasega, võib see reisida tundmatult. Keegi ei tunne teda. Ja meie siiski ei saa pöörduda politsei ega valitsuse poole. Ja seda kirja ei arvesta nad kui tõestust. Meil ei jatkaks ka aega ter-

Kes ka poleks me vaenlased, igal puhul on nad teadlikud kõigis meie sammudes ja vaatamata mu püüetele asja sumbutada, on kuuljutud me õnnetustest levinud sadade kilomeetrite peale. Churchillis suhtuvad elanikud meile vaenulikult ning tahaksid meid maalt välja ajada. Kakskolmandikku mu töolistest nuriseb ja mu insener Mac Daugull samuti. Mu tööliste ja mu elanikkonna vahel valitseb vaen ning see kasvab päevast päeva. Kui asjad nii edasi lähevad, pole me häving kaugel.”

Ta otsis oma paberite hulgast ja ulatas sõbrale mingi kirja.

„Siin see kiri, mis üsna kogemata oli sattunud minu posti hulka, selgitab mõndagi. Ta on saadetud meie vaenlastelt inimesele, kes juhib siin meie vastast tööd.”

Gregson hakkas lugema põnevusega seda masinal tipitud kirja, ta sõrmed tõmbusid rusikasse, nägu kahvatas.

„Mu jumal! Kas on see tõesti võimalik!” hüüdis Gregson.

„Mõistad sa nüüd?” küsis Philip.

„See on võimata!” sosistas Gregson. „Nii-suguse alatusega hakkama saada!”

Philipi nägu tõmbus valusasse grimassi.

vet seda ümbruskonda läbi uurida. Kui isegi arvestaksime politseid, aga mida suudavad kolm politseinikku, kes valvavad 15 miili mägesid, metsa ja maad. See jääb meie kahe, sinu ja minu ülesandeks, leida lord Fritzhough. Kui saame ta oma võimusesse, tõmbame korrapealt kriipsu läbi selle b a n d e kavatsustest. Kui jookseme karile..."

„Millal ta siis sõidab?"

„Peame olema valvel!"

„Tal võivad olla aga ka teised põhjused kui selle ettevõtte hävitamine," arvas Gregson.

„Jah, tõenäoline, et on. Uuri omalt poolt üksikasjalikult kogu asja ja mina omalt poolt ka — siis teeme ühise otsuse. Kindlasti on lord Fritzhough kõige taga ja tahab võtta asja juhtimist endale. Tingimata kavatses ta sõita isiklikult Churchilli, kuna kiri on aadresseeritud siia. Aga ta pole veel siin, teda pole ükski hing näinud."

„Annaksin aasta oma elust, kui saaksin „Aadlike kalendri," sosistas Gregson sigaretit tuhka raputades. „Missugune inglise lord võiks nõustuda sellise musta ettevõttega? See pole niisugune tüüp kui Brokaw, kes äritseb seljataga. Nagu selgub kirjast, võtab lord endale kõige hädasohtlikuma osa selles ülesandes."

„Sinu kaalutlused on samad nagu minulgi need päevad — sarnaseid alatuid tüüpe leidub, kuid kuid seletada, et lord Fritzhough on segatud niisugusse musta mahhinatsiooni?"

Mehed vaikisid hetke.

„See tähendab —" algas Gregson.

„Mida?"

„Et selle komploti objekt on olulisema tähtsusega kui näeme seda meie. Ma järeldan seda sellest, et nad tahavad elanikud üles kihutada sinu vastu; neil pole nähtavasti küllalt sellest, et sind ajada maalt välja ja survet avaldada valitsusele, võtta tagasi sinule antud kalapüügi ainuõigus. Neil peab kogu ettevõtte taga olema veel midagi."

„See on ka minu arvamine," lisas Philip.

„Ainult ma ei või aimatagi, mis see on. Inglise suurkapitalid on huvitatud läänes asuvatest maapõue varandustest, kuid siin pole enam lademeid. Need asuvad kõik Torontos ja Montrealis."

„Oled sa kirjutanud sellest kirjast Brokaw'le?"

„Ei. Sina oled ainuke, kellele olen usaldanud selle kirja sisu. Nende äparduste tõttu Brokaw teeb reisu siia ja ma ootan teda 9—10 päeva pärast, mil saabub laev. Ja selleks puhuks on mul sulle üllatus," ütles pehme naerutusega Philip, surudes käed mugavalt tasku. „Miss Brokaw saadab oma isa. Ta on kirjeldamatult ilus."

Gregson vahtis suu ammuli sõpra, ei närga-

nud kasutada tikkugi, mille just tõmbas, enne kui näpu otsa põletas.

„Mis sa ütlesid? Ma ei kuulnud hästi..."

„Seda, et ta on võrratu. Sa tead, Greggy, mind ei vaimusta naiste ilu, nagu sind, aga tema on tõesti erand. Kui näed miss Brokaw'd, pead sa tunnistama, et ta on kõige ilusam naine, keda sa kunagi oled näinud, ja sa põled tahtmisest tedagi joonistada Burke'i ajakirja kaanele. Sa küsid muidugi, miks too naine tuleb siia. Jah, ja mina küsin endalt sedasama."

Gregson vaikis ja vaatas ükskõikselt aknast välja tasakesi vilistades.

„Kuule, Phil, miks on tähed siin põhjamaal nii eriliselt suured ja heledad?" küsis ta äkki.

„See oleneb õhu puhtusest, mis meid ümbritseb siin," vastas kohmetult Philip, püüdes aimata oma kaaslaste mõtteid.

Jälle järgnes pikk paus.

„Siis peab ta küll kohutavalt ilus olema, kui ta ületab sellegi ilu, keda nägin täna, Phil."

„Ha, ha, ma vean kihla New-Yorgi kallimale kaabule, et ta ületab kõiki oma iluga!"

„Hüva! Püüan olla nõus! Vähemalt aitavad need lõbusad vaielused natukeseks unustada need liig tõsised asjad. Neist on tänaseks tõesti küllalt. Katsun parem lõpetada oma visandi sellest kaunitarist, keda kohtasin, muidu lähevad ta jooned lõplikult meelest."

„Lähnen seniks kui lõpetad vähe värskesse õhku."

Ta võttis mütsi ja mantli. Gregson teritas pliiatsit. Nähes teist just minemas, ta otsis kiiresti ümbriku taskust ja viskas selle lauale.

„Kui sulle tuleb juhuslikult vastu noor tütarlaps, kes natukenegi sarnaneb selle esialgse visandiga siin ümbrikul, tule kohe ja teata mulle. Tegin visandi liig ruttu, see ei iseloomusta teda hästi."

Philip võttis ümbriku ja pahvatas naerma. „Kõige ilusam naine..." algas ta, aga katkestas äkki.

Gregson nägi, kuid naeratus kadus sõbra huultelt, Philip punastas sügavalt ja vaatles hulk aega joonistust. Siis pani ta ümbriku visandiga uuesti lauale ja ütles lihtsalt:

„Ta on tõesti haruldaselt ilus. Nüüd lähen. Ära oota mind, Greggy, mine puhkama."

Ta oleks ka sõpra väga üllatanud, kui ta oleks öelnud, et ümbrikul joonistatud neiu oligi Helene Brokaw.

Mõne sammu kaugusel majast Philip peatus. Ta oli kahevahel, kas pöörata tagasi või jätkata oma teed. Siit kuuse varjust ta nägi läbi akna, kuidas Gregson kummardudes laua kohal jätkas oma tööd.

Philip oli põhjalikult hämmastatud. Kas märkas või ei märganud sõber temas sündinud muutust? Kas suutis ta seda joonistust vaadates küllalt hästi teeselda ükskõiksust? Ei, ta ei suuda avaldada oma paremalägi sõb-

rale seda saladust, seda valu, millest on peaaegu juba üle saamas. See on võimata, sest miss Brokaw on vähemalt mitusada kilomeetrit siit kaugel. Võib olla läbibastab ta praegu Põhja-Atlandi ookeani, kui laev kohe Halifaxist teele asus. Ta pole kunagi olnud siin, on võimata, et Gregson joonistas neidu, kellest ta võis olla lugenud vaid mõnest seltskondliku žurnaali kroonikast, aga keda ta pole kunagi näinud. See sarnasus peab siiski olema juhuslik, mis kaoks põhjalikumal vaatlemisel. Teisiti on seda võimata seletada.

Philip veidi rahunenult jatkas oma matka kuuskede varjus. Eemal mäe siluett ja metsa mustendav veer tulid eriliselt selgelt esile selles lõpmatus tähtede ja kuu kumas. Mõnesaja meetri kaugusel vilkus paar-kolm ähmast tuld Churchillil lähel, ja lõuna ning lääne poole kadusid süngesse hääletusse legendikud, mis eraldasid seda maad tsiviliseeritud maailmast.

Jõudes metsa ta nõjatus puutüvele. Kusagilt kaugelt kostusid öökulli hõiked, muidu täielik hääletus. Siin oli ta üksildastel jalutuskäikudel veetnud ennegi öid, jälle ja jälle mõeldes ja unistades neist aegadest seal kaugel. Kas miss Brokaw, kui ta siia jõuab, taipab temas seda murrangut, mis karm loodus ja pettumused tekitanud. Kas mõistab ta oma pehmete hallide silmadega tema hingest lugeda nii, kui tegi seda varem. Siis pakkus elu nii palju veel Philipile, jah ükskord ta lootis.... Ei ükski inimene pole jätnud temasse nii sügavaid jälgi ega pole ükski naine nii vahenditult talle meeldinud. Jälle ja jälle kerkisid minevikust pildid. Ta mäletab liigagi selgelt balli Brokaw' de juures. Jumalikud tualetid, lõhnad, nii palju sära ja muusikat. Siis kusagil palmidega kaitstud mugavas nurgakeses, kus tema silmad uppusid selgesse, hallidesse Helene omadesse. Ja naine, nii võrratult võluv, tema lähedal — praegugi nagu tunneks oma näol ta juuste kerget kõdi. Siis kavatses Philip öelda neid sõnu, mida näis naine ootavat. Kuude kaupa oli ta püüdnud maha suruda seda tunnet, ta teadis, et vaatamata nii pehmele, õilsale ilule, oli see olemus külmalt mänginud oma austajate südametega. Tema silmad olid pehmed ja selged kui mägestiku järv päikese säras, kuid nende silmade sügavuses peitus kirglik tahē valitseda, olla imeteldav, ihaldatav. Ja siiski...

Philip naeratas, kui mõtles tagasi sellele õhtule. Peaaegu oleks ta avaldanud oma tunded Helenale, kuid õnneks segati neid. Need hallid silmad olid nii palju lubanud, kahtlemata aga tahtis see naine ainult juure lisada juue võidu endistele. Ka tema, Philipi, üle oleks ta naernud.

Kauasest istumisest samblal olid Philipi liikmed kangestunud, ja pahane endale, et oli

jällegi nii palju pühendanud aega neile mälestustele, ta tõusis.

Unustatud taskurätik.

Philip vaatas tähtede valgel kella: oli pool ks. Ta võttis mütsi peast ja jalutas paljaspäi nautides suurepärasest loodust ta ümber.

Kohe ta ees kerkisid jõuliselt hiigla kaljurahnud; tormid ja vihmasajud olid aastasadade jooksul nad poleerinud siledaks ja läikivaks. Philip ronis üles kaljudele ja vaatas sealt lahele, mille ääres asetses Fort Churchill.

Philip naeratas, kui mõtles tagasi ballile Brokaw' de juures, kus tema silmad uppusid Helene omadesse.

Äkki Philip peatus ja kuulatas. Eemalt kostis jutukõmin ja astudes välja kaljude vahelt lagedamale nägi ta kümnekonna sammu kaugusel kolme kogu. Instinktiivselt haaras Philip revolvri järele, rahunes aga kohe, kui nägi, et üks kolmest kogust oli naine. Naise kõrval lamas hiiglasuur hundikoer ja koera kõrval kükitas indiaanlase moodi mees.

Naine oli palja peaga, pikad tumedad juuksed läikisid kuuvalgel. Philip nägi aga kohe, et see polnud indiaanlane. Nüüd pööras naine pea ja Philip nägi teda kuu valguses.

Naine oli imeilus. Nii kaunist naist polnud ta siin kaugel põhjas varemalt näinud. Philip lähenes grupile ja jäi paari sammu kaugusele ühe kalju taha seisma. Naise ilus profiil pastis nüüd selgelt tähtede valguses.

„Nii siis, siin on Churchill,“ ütles naine, „Churchill, millest oled mulle nii palju kõnenud, Pierre.“

„Jah, see on Churchill, Jeanne,“ vastas mees. Järgnes lühike vaikus. Siis lausus noor naine ohtes:

„Ma vihkan seda Churchilli! Vihkan! Vihkan!”

Philip astus kiirelt teda varjava kalju tagant välja.

„Mina samuti vihkan teda, mina ka!” hüüdis ta.

Samal hetkel Philip kahetses oma sõnad. Ta jäi liikumatult seisma, palja peaga nagu ta oli, tundes piinlikkust oma äkilisest hüüdest.

Noor tüdruk vaatas teda hirmunud pilgul, prantslase ja indiaanlase segaverd mees aga kargas püsti, haaras vöölt noa ja jäi valvele kui metsloom, iga hetk valmis kargama kaljale vaenlasele.

„Pidage, härra!” hüüdis Philip. „Vabandage, et eksitasin teid. Jalutan vahest üksipäini siia piipu suitsetama ja lainete mängu vaatama. Kuulsin, et ütlesite vihkavat Churchilli, mina samuti, sellepärast tuligi mul sõna kogemata suust,” ning lisas juurde, pöörates noore neiu poole:

„Vabandage, preili, et teid ehmatasin.”

Philip silmitses neidu lähemalt. Ta riietus oli hoopis isesugune: pehmest nahast rikkalik mantel, pitsidest krae kattis õlgu ja kaela, pitsi alt paistis punasest sametist rüü, nii nagu kanti seda paarsada aastat tagasi.

„Teie ainult kohutasite meid, härra,” vastas Pierre väga puhtas inglise keeles, „see olen mina, kes pean teilt paluma vabandust, et kohtlesin teid nii vaenulikult.”

Philip sirutas talle käe.

„Mu nimi on Whittemore, Philip. Elan siin läheduses ja loodan, et lubate mul nüüd istuda kaljule.”

Pierre kummardus sügavalt ja surus talle pakutud kätt. Ka Pierre'i riietus oli vanamoealine ning vööl polnud temal mitte nuga vaid lühikene mõök.

„Mu nimi on Pierre... Pierre Coutel, ja siin minu õde Jeanne. Meie ei ela Churchillis, tuleme Fort de Dieu'st. Head ööd, härra.”

Noor tütarlaps kummardus sügavalt ja järgnes sõnalausumatult kiirelt oma vennale. Mõne hetke pärast olid nad kadunud öö pimedusse.

Tükk aega seisis Philip liikumatult, jälgides silmadega eemalduvat paari. Kunagi polnud ta näinud nii imelikke inimesi kui Jeanne ja Pierre.

Nende vanaaegne riietus, lühike mõök Pierre'i vööl, tema rüütellik olek ja viisakus, neiu erakorraliselt graatsilised liigutused — kõik see tuletas meelde vanu gravüüre ja pilte, mitte aga elavaid inimesi.

Akki märkas Philip mingit valget asja kaljul. See oli tilluke taskurätt ja tükk pitsi, mis Jeanne oli nähtavasti maha unustanud.

Philip tõstis rätiku üles. Sellest hoovas mingit isesugust peent lõhna. Tükk aega nautis Philip unistades seda lõhna. Rätik oli väga

peenest ja pehmest riidest, nii et teda oli vaevalt tunda peopesal.

Gregson magas juba, kui Philip koju jõudis. Laual oli lõpetatud joonistus.

Polnud enam mingit kahtlust. See oli Helene Brokaw. Naljapärast oli kunstnik joonistusele alla kirjutanud „Lord Fitzhoughi naine”.

Naise kõrval lamas suur koer ja koera kõrval indiaanlase moodi mees.

See juhuslikult kirjutatud lause üllatas Philipit. Mingi saladus pidi siin peituma. Helene Brokaw ei võinud ju olla siin, teisest küljest oli võimata oletada, et siin kaugel põhjas leiduks mõni naine, kes nii täpselt temaga sarnaneks.

Philip tahtis juba äratada oma sõpra, kuid loobus oma kavatsusest: kahtlemata ei suudaks Gregson talle midagi selgitada. Isegi oletades, et Gregson teadis tema suhetest Helene Brokaw'ga ja võib olla kunagi varem neiu kohanud, poleks Gregson sarnast halba nalja omale lubanud. Järjelikult rääkis ta tõtt, et nägi eelmisel päeval seda naist. Kuid see pole ju võimalik...

Philip pani joonistuse lauale, võttis taskust ninarätiku ja pitsitüki. Nüüd lambivalgel nägi ta, et need asjad on samuti pärit mõõdunud sajandeist. Pits oli elevantiluu värvi, suurepärase peen töö. Taskurätt oli südamekujuline ja ühel nurgal oli peenelt tikitud „Camille”.

Philip toppis piibu täis ja süütas põlema. Suitsu pilvedes nägi ta uuesti Jeanne'i istumas kaljul, nägi ta juust läikimas kuu valgusel, kuulis uuesti ta häält. Philip unustas sel hetkel Helene Brokaw'i, oma jutuaajamise Gregsoniga, kõik oma kavatsused ja kartused. Talle näis, nagu oleks ta juba ammu, ei, alati tundnud Jeanné'i, ning oli vaid sooy teda uuesti

kohata, temaga kõnelda, tutvuda lähemalt tema ja Pierre'iga, saada sõbraks nendega.

Ta pigistas käes väikest taskurätti. Aga kui Pierre tuleb otsima oma õe poolt unustatud asjakesi? Philip kargas püsti. Ta läheb tagasi kaljudele. Kuid kui Pierre tuli enne hommikut? Philip võttis paberi ja pliiatsi, kirjutas paberile mõne rea, sidus selle taskurätti külge, pitsituki aga peitis oma põue, särgi tasku. Siis hiilis tasa, süüdlase ilme näol, uksest välja. Mis küll ütleks Gregson, kui ta teaks, et tema, Philip Whittemore, hiilib praegu salaja kuuvalgel ööl üksikule kaljule viima kirja tundmatule iludusele?

Lähenedes kaljudele kartis Philip, et metiss on juba käinud, ta kiirustas sammu ja jõudis kohale peaaegu joostes. Ta asetask rätiku kirjaga kõige nähtavamale kohale ja sammus tagasi kodu poole. Mõni minut hiljem kuulis ta hundikoera õudset ulgumist. See oli kindlasti Jeanne'i koer. Kolmat korda ronis Philip tol ööl kaljudele, ja kui ta kohale jõudis, polnud rätikut enam.

Kaks noort neidu kadunud.

Philip kuulatas. Oli möödunud vaevalt kümme minutit sellest, kui ta rätiku kivile pani. Pierre ei võinud olla väga kaugel.

„Pierre! Halloo! Pierre!” hüüdis Philip. Ei ühtegi vastust. Vaiksel, mõttes sammus Philip tagasi.

Kui ta tuppa astus, oli Gregson ärkvel.

„Kus kurivaim sa olid? Tahtsin sind juba otsima tulla. Mõtlesin, et oled juba röövlite käsits, hukkunud, surnud — kust mina's tean!”

„Jalutasin vähe väljas ja mõtlesin omi asju,” vastas Philip.

„Mina samuti mõtlesin ja arutasin meie seisukorda. Olen kogu aeg ärkvel. Juba siis, kui sa siin sees käisid kirja kirjutamas.”

„Aga sa ju magasid. Ma ise nägin.”

„Võib olla siis küll... kui sa vaatasid, kuid mulle näis nagu läbi une, et kirjutasid mingi kirja. On kuidas on, kuid anna mulle veel kord selle neetud Fitzhoughi kirja lugeda.”

Philip ulatas kirja, hoolega jälgides sõbra näoilmet. Vist ei näinud Gregson rätikut ega pitsi.

Gregson võttis hooletult kirja, pani ta padja alla ja ronis ise uuesti voodisse.

„On sul midagi selle vastu, Philip, kui ma selle kirja mõneks ajaks oma kätte jätan?”

„Ei sugugi, ainult seleta mulle, mis sa temaga teha kavatsed.”

„Minugipärast. Mäletad, kui vanasti kord nägin unes, et too Carabo plantaator sind noaga lüüa tahtis? Ja ta tahtis seda ju tõesti järgmisel päeval. No-jaan. Ja mina nägin täna ka veidrat und ning kavatsen nüüd magada selle kirjaga padja all vähemalt nädalapäevad. Head ööd! Katsu, et sa enne koitu veel voodisse saad!” (Järgneb.)

THADDEA GIDLEVSKA

Naine peab hea olema.

Tuul hulgas läbi sügava oru, mis jooksis Mount James'i ja Mount Russ'i vahel. Väikesed vastupidavad ratsahobused ronisid lõõtsutades mööda järsku mägirada üles ja ratsanikkude hingus tõusis aurates tarretanud, külma õhku.

„Tere tulemast, Ikey! Tere tulemast, Billy!”

Noor naine seisis palkmaja uksele, mille kohal seisis kohmakate tähtedega: „Miilikivi 218.” Naerdes sirutas naine külalistele enda käed. Ratsanikud hüppasid sadulast, peksid maha lume oma mantleilt, surusid naise kätt ja arvasid:

„Vaevalt elusalt jõudsimme sinu juure siia üles. Sinu võõrastemaja peaks asuma veidi madalamal. „Miilikivi 218” asub liig kõrgel ja liig kaugel.”

„Milleks teie siis tulite, mehed?”

„Saad seda teada, Cassie!” Ja kaks sooja silmapaari peatusid ilusal naisel, kes tasa naeru kihistades astus majja. Mõlemad mehed järgnesid temale.

Võõrastetuba täitsid juba suitsupilved, kaartide laksumine ja meeste rusikate paukumine vastu laudu.

Cassie Crown'i võõrastemaja „Miilikivi 218” oli parim peatuskoht põhjapool Hudsoni lahte. Naine oli selle asutanud sügavasse mägedesse, metsikusse üksildusse, sest ta teadis, et tema, ainult tema suudab seda oasi tolles õudses kõrves muuta kõigi Churchilli ümbruse vallaliste meeste kokkusaamise-kohaks. Ja tõepoolest: igal pühapäeval tulid nad endi visadel hobustel, istusid mitu tundi sadulas, ei peljandud põletavat päikest suvel ega piitsutavaid lumetormisid talvel, et ainult mõned klaasid gin'i Cassie Crown'i juures tühjendada, raskelt teenitud rahasid kaardimängus kaotada ja lõpuks ilusa Cassie' suurtesse silmadesse vaadata ja tema heledat metallist naeru kuulda. Ja siis võis ju ka alati järgi vaadata, kas ta siiski lõpuks nõus ei ole endale valima aja- viidet selles üksilduses...

Seekord oli võõrastetuba eriti täis — kõik olid tulnud, sest Cassie pühitses oma sünnipäeva ja oletati, et sel päeval selgub, kes peab tulevikus temal aitama kanda ärimuresid ja temaga jagama eluraskusi ja -rõõme.

„Kas tahad siis jäädagi vallaliseks, Cassie?” küsis üks hääl kähisedes üle laua.

„Paistab niiviisi,” arvas naine ja täitis klaasid.

„Hundid ükskord vallutavad sinu maja...”

„Olen osav laskur, Ikey,” andis Cassie vastuseks.

„Surry' kaabakad võivad ükskord sulle kallale tungida...”

„Ma ei karda, Billy,” naeris ta üle ruumi. Ja see oli tõsi: Cassie ei tundnud hirmu ja sihtis paremini kui Kansase vanim karusnahakütt. Selliste hirmutamiste ja ennustamistega igatahes ei saanud temale meeldida.

Ja mida rohkem möödus tundisid, seda valjemaks muutusid hääled. Ruumi ühes nurgas istus vaikselt mees, kes lärmist ega kaardimängust, vannetest ega jämedatest naljadest osa ei võtnud.

„Sa oled nii vaikne, Daud!”

„Sa tead, miks...” vastas mees Cassie'le ja vaatas talle väga tõsiselt otsa. Ta silmis oli küsimus, millele naine vastas heleda naeruga: „Peab see täna sündima, Daud?”

„Palun sind, Cassie. Sa pead ju lõpuks otsustama, ja mina — mina tahan nimelt teada, milles asi seisab. Ma ei kannata seda enam kauem!”

Ta tõusis üles ja seisis naise ees. Ta silmad ahmitsevad seda naist, ta käed rippusid loiult, värisedes alla ja see Herkulese välimusega mees näis minestuses olevat, abitu kui laps.

„Eks näeme, Daud!”

Cassie pöördus jälle teiste külaliste poole.

„Täna...”

„Sa lubasid seda, Cassie...”

„Kui sa mitte ei otsusta, siis peame su välja loosima...”

Cassie seisis meeste keskel, kes tunglesid ta ümber, ja hindas neid järgimööda. Siis ütles ta aeglaselt:

„Ma siis pean täna ühe teist valima. Kes peaks see olema? Vast sina, Ikey? Või koguni sina, Billy? Ei, teie joote mul liiga palju ja olete liig toored. Ja sina, Gig, sa vannud liiga rängalt — ma kihutaksin su esimesel päeval minema.”

Siis langes ta pilk Daud Rey'le, kes oli istunud oma nurgas ja ei pööranud pilkugi Cassie Crownilt.

„Vast koguni sina, Daud, hm, mul on raske valida.” Ta sules silmad ja mõtles järgi, siis heitis ta pilgu meestele, nagu mängiks ta nen-

Tellige endale ajakiri „ROMAAN”

Tellides maksab „Romaan” ainult 50 senti kuus, seega odavam kui ostes.

Tellida saab „Romaan'i” talituses Rataskaevu t. 9, ja igas postiasutuses.

Ajakiri „Romaan” ilmub 2 korda kuus.

dega ja nende kavatsustega. Vaikus, ootav, rusuv vaikus oli üle ruumi.

„Tean väljapääsuteed, mehed. Teie peate mu vallutama, mu endale võitma. Nõuan tõestust, et olete valmis end ohverdama.”

„Toon teile kogu Kansase suurima karu.” „Ja mina sõidan kanuus Furshy'sse ja püüan seal kinni suurima lõhe keda sa kunagi oled näinud.”

„Mina lasen teile Mount James'i harjalt paari merikotkaid ja...”

„Küllalt!” hüüdis Cassie selle kõnevoolu sekka. „See kõik on tühine. Öhtu jõuab kätte. Kes teist toob minu ema laulatussõrmuse Silvery-Charch'ist Hudsoni lahe äärest, mida ka mina tahan kanda, ja pistab selle mulle hommikukoidikul sõrme? Ma ootan senikaua!”

„See on võimata. Hobune jookseb enda suruks!”

„Kes mind armastab, hüppab sadulast ja jookseb edasi!”

„Hundid Churchilli lähedal metsades...”

„Kes kardab hunte, kui ta mõtleb minule?” küsis Cassie ja vaatas ümber.

„Pimedas kukub kuristikku!”

„See on meeletus. Sa oled saatan, Cassie. Keegi ei suuda seda.”

„Mina toon Silvery'ist sõrmuse!”

Rahulikult heideti need sõnad ruumi. Kõik pöördusid rääkija poole: see oli Daud Rey.

Vaatamata meestele pööris Daud Cassie poole: „Kui koidab hommik, pistan sõrmuse su sõrme ja sa saad minu naiseks!”

Ta pööris ringi ja sammus välja.

„Meie ootame teda...” — — —

Tunnid möödusid aeglaselt; kõik olid vaikunud ja mõtlesid meeletule teekonnale, mille nüüd Daud Rey pidi teostama üle kuristikku, mis lõhestasid kõrbe. Joodi ja vaigiti. Kaarte ei puudutanud keegi. Vahetevahel läks üks kui teiene uksele ja silmitses õhe. Ka Cassie Crown oli vaikunud. Ta soov oli olnud hullumeelsus ja... nüüd teadis ta, et Daud talle väga ligi seisis, et tema ükski võis saada ta meheks: kui teda ainult kuidagi saaks tagasi kutsuda...

Koitis. Aeglaselt roomas esimene päikeseküü üle mäeharjade. Kõik olid hüti ette tulnud ja vaatasid kaugusesse.

„Ta ei või tulla...”

„Seal! —” ja üks näitas lõunasse.

KÕRVALTEENISTUS

Vajatakse inimesi linnades, alevites ja maal „Romaan'i” tellimiste kogumiseks kõrgeprotsendilise tasu eest. Peale selle veel autasud.

Soovijail pöörata „Romaan'i” talitusele suusõnal, kirjalikult või telefonil 460-48.

„Romaan'i” talitus Tallinnas, Rataskaevu 9.

Üks mees jooksis kallakust üles. Hingeldades, küürus, otsekui kannaks raskust. Ta tuli lähemale.

„Daud!” hüüatas Cassie, ja ta silmad löid leegitsema. Ta oli pääsenud, ta ei olnud Cassie' meeletuse ohvriks langenud!

Vahepeal Daud Rey jõudis ligi. Ta ülikond oli kaltsudeks muutunud, ta samm oli vanakuv, ta nägu kurnatud. Ta hobune võis kuhuigi lõhandikku lamama jääda, sest Daud tuli üksi tagasi.

„Siin!”

Ta astus Cassie' ette, tähelepanu pööramata teistele. Siis pistis ta käe tasku, tõi esile sõrmuse ja haaras Cassie' käe. Siis pistis ta sõrmuse naise sõrme.

„Täitsin oma lubaduse...”

„Daud!” hõisatas Cassie ja tahtis teda kaelustada. Ent mees astus sammu tagasi, mõõtis naist pealaest jalatallani ja ütles siis päris aeglaselt ja kuivalt:

„Ma mõtlesin järele, Cassie: kes enda tuju rahuldamiseks nõuab ohvriks looma ja inimese, see ei või olla hea inimene. Ja naine — tema peab hea olema, muidu on ta saatan ja mitte naine!”

Ta pööris ümber ja sammus kallakust alla. Võõrastemaja „Miilikivi 218” on vaikseks ja tühjaks jäänud. Ükski meestest ei tulnud enam sinna. Ja Daud Rey'd ei olnud kunagi enam näha; ta olevat asunud Poolny'sse.

Cassie Crown on vaikseks, mahajäetud ja väga kibestunud naiseks muutunud. Vaid harva eksib tema juure mõni väsinud, üles kaljude vahele roninud kütt...

Mida kõnelevad arvud?

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

			1									2				
		3	9	4								4	15	4		
	5	3	10	9	18							6	9	7	9	18
7	9	20	3	13	16	5	8	21	14	7	10	9	7			
3	1	8	8	1	13	17	3	19	13	15	14	3	16			
18	9	7	12	9	4	17	13	18	15	2	15	10	3			
13	10	9	9	4	19	10	9	9	18	3	7	14	10			
9	12	20	11	16	10	9	20	7	17	3	15	19	12			
	19	3	10	3	15							7	3	8	10	5
		14	16	13									5	3	3	
																13

1. haigus, 2. raudteejaam, 3. rahvas, 4. filmitäht, eesnimi ja nimi, 5. koduloom, 6. vald Virumaal, 7. maakohd Tallinna lähedal, 8. metall, 9. haruldane sõiduk, 10. päev, mil tehakse jänti, 11. mõõtüksus, 12. kuju, 13. hea omadus, 14. õppetund.

Arvude asemele tulevad panna tähed nii, et ülevalt alla ridades saaksite sõnad ülaltoodud tähenduste järele. Igale arvule vastab kindel täht.

Õigel lahendusel keskmine rida (tugevate joonte vahel) annab vasakult paremale lugedes ühe nähte, mis praegu end annab tunda paljudele.

Õigete lahenduste saatjate vahel jagatakse üks moodne fotoalbum ja üks romaan. Lahendused saata „Romaan'i” toimetusele, Tallinn, Rataskaevu 9, hiljemalt 1. märtsiks s. a.

Kuidas näevad loomad?

Alles 20 aasta eest õnnestus tõestada, et värvimeel on olemas ainult maa peal elavatel selgroolistel loomadel. Ahv näiteks näeb värve umbkaudu samaviisi nagu inimene. Ent päevased linnud ja hulk roomajaid näeb maailma iseäralikus roosakas valguses. Umbes nii nagu inimene, kui ta vaatab läbi punakas-kollase klaasi. Selle nähte põhjustavad punased ja kollased õlikuulikesed, mis asuvad lindude ja roomajate silma valgustundliku võrk-naha kihi ees ja läbi lasevad ainult punaseid ja kollaseid kiiri, kuna sinised ja rohelised kinni peavad. Sellise ehitusega silmale paistab meie taevasinine vaid sinakashall või vesihall. Kaua aega peeti lin-

dude siniseid sulgi looduse poolt linnule määratud silmarõõmuks. Sellist vaadet tuleb ekslikuks pidada, sest linnud ei näe sinist värvi üldse. Et päevalindude osalist värvipimedust kindlaks teha, korraldati järgmine katse: mustale põhjale lasti vikerkaarvärvideks hajunud valgusevihk; sellesse spektrumisse puistati valgeid riisiteri. Kanad, kes asetati sellise söögilaua ette, nokkisid ära ainult rohelises ja kollases valguses olevad terad, rohekas-sinises ja violetis asuvad terad jätsid aga järele, olgugi et need inimese silmale sama nähtavad olid kui teised.

Kalad ja kõik selgrootud loomad on aga täiesti värvipi-

medad. Värvipime olevus näeb spektrumit heleda, värvitu linnudina, mis kõige valgem on kollase ja rohelise üleminekul, sellest punase poole, aga kiiresti, violeti poole aeglasemalt tumedamaks muutub. Helipunane paistab värvipimedale tumehallina, peaaegu mustana, kuna aga meile palju tumedamana paistev sinine temale helehallina paistab. Nii siis näeb värvipime loodust niiviisi nagu ta meile paistab fotograafial.

Kuivõrd tume paistab värvipimedale punane värv, seda näitavad katsed kaladega. Anumas, mis valgustatud ainult tumesiniste kiirtega, püüdsid kalad kinni nõusse viisatud söögi; kui aga nüüd tumesinine valgus asendati inimsilmale hoopis heledama punase valgusega, siis jätsid kalad

nende ette visatud toidu puutumata, sest et nad seda ei näinud — punane valgus on nendele peaaegu sama mis pimedus.

Kuigi värvipimedad, osutavad siiski valguse suhtes väga suurt tundlikkust mitmesugused vähid, mardikad, kihulased ja putukad.

Tuntud on sääskede tung valguse poole. Spektrimit nähes lendavad nad kollakasroheline-kollase sihis. Isegi selliste madalamate loomade nagu tigude juures, kellel õieti nägemisorgan puudub, võib tähele panna tundlikkust valguse suhtes.

Mesilased aga, kellel teadusemehed oletasid väga arenenud nägemismeelt värvide suhtes, on täiesti värvipimedad. Nad võivad küll väga peenelt eraldada valguse astmeid heleduse mõttes, kuid värve ei näe nad üldse.

Nii siis pole vihjed loomade värviküllasele „pulmariietusele” millegagi põhjendatud. Linnud, olgu ka kõige kirevama sulestikuga, suudavad ise

„Ennast täis“

Inimesest, kes on „ennast täis”, enesest liig heas arvamises, üteldakse, et ta on nagu Sparren. See kõnekäänd vihjab rootslasele parun Sparrenile, kes oma seisusehukuses ja eneselistamises oli võrratu. Ta arvas, et vajab tal vaid käskida, ja kogu ilm peab temale alluma.

Kord, reisides läbi Rootsi, nõudis ta temale omasel viisil postijaama pidajalt hobuseid.

See vabandas ja ütles, et alles tunni pärast saab puhanud hobuseid.

„Mis? Ja seda julgete mulle ütelda. Seal vankri ees on ju puhanud hobused.”

„Kuid need tellis too härra!” Ja postijaamapidaja osutas härrale, kes seisis vankri kõrval. Parun Sparren sammus selle võõra härra juure.

„Tahan, et annaksite need hobused mulle. Olen nõus isegi vastavat

tajuda ainult väikest murdosa oma rõivastuse värvidest, kuna aga veel madalamail olevusel, nagu kirevail liblikail, mitmevärvilisel kärbsel, kaladel jne. oma ülikonna värvikust aimugi pole.

kahjutasu teile maksuma!”

„Mul on väga kahju, kuid vajan ise hobuseid!”

„Kuulmatu!” vihastas Sparren. „Teie julgete mulle nii vastata?”

„Ja miks siis mitte?”

„Miks mitte? Kas teie ei tea, kes on teie ees? Olen parun Georg Sparren, viimane oma suguvõsas!”

„See on tõeline õnn, et viimane,” vastas rahulik võõras härra istudes vankrisse. „Rohkem teie sarnaseid inimesi on raske taluda. Vast ehk huvitab teid — olen Rootsi kuningas. Head reisu!”

Hobused liikusid, ja kuningas viipas naeratades postijaama omanikule, kuna parun Sparren seisis kivinult.

Õpetaja küsib õpilaselt: „Mida vajab õpetaja ristimiseks?”

„Kolm asja,” vastab poiss.

„Kuidas kolm asja!” pahandab õpetaja. „Ikka vist kaks asja — jumalasona ja vesi.”

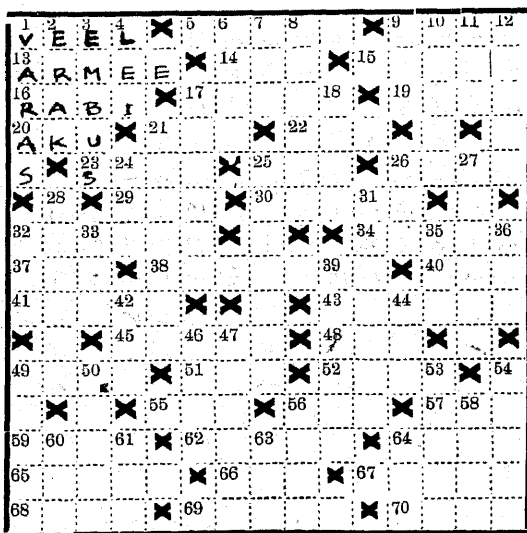
Poiss vastab: „No, õpetaja, ma tahan näha, kuidas teie ainult kahe asjaga ristimisel toime tulete, kui puudub kolmas — nimelt laps?”

Toimetusele saadetud kirjandus.

„Taluperenaine” Nr. 2. 1934. a. Lisaks lõikeleht ja süngi-, tiivani- või kastikatte muster.

Auhinnalised ristsõnad.

Auhinnaks täitesulepea ja raamatuid.

Paremale: 1. Enam, 5. soov, 9. kate, 13. sõjavägi, 14. kiiduväärt, 15. juudidäpärane naisterahva nimi, 16. vaimulikke, 17. ehtis, 19. maailmakaar, 20. raadioarve, 21. liha, 22. tuntud haridustegelane, 23. viljapuhastaja, 25. küsimus, 26. jookidetööstus, 29. nimi piiblist, 30. seadusepärast omandama, 32. mõõt, 34. pane, 37. panipaik, 38. jooma, 40. kate, 41. sugupool, 43. mehenimi, 45. koobas, 48. on kõigile kallis, 49. loomade haigus, 51. sidesõna, 52. aknavari, 55. tegevuspõld, 56. küsimus, 57. ettevõtte, millest palju räägitud, 59. puu, 62. kallis, 64. tunne, 65. sõiduki osa, 66. tänav, 67. õitseb lõhnavalt, 68. puudrisort, 69. usk, 70. kelm.

Alla: 1. Ei tunnusta eraomandust, 2. elab omaette, 3. süles, 4. Lõuna-Euroopa ühe riigi raha, 6. hüüe, 7. mehenimi, 8. kus pestakse, 9. silmahaigus, 10. seisus, 11. vald Pärnumaal, 12. vahe, 17. vald Läänemaal, 18. väärtuses, 21. õpetaja, 24. riigikoguliige, 25. kuulub mõningate ajakirjade juure, 26. rohuma, 27. haigus, 28. valitseja, 31. spordiharu, 32. naisterahva nimi, 33. hoolitseb teadete eest, 35. kinnituselts, 36. hoiab karja, 39. nagu üleskirjutatud, 42. raske tööriist, 44. kolm täishäälikut, 46. pidulik, 47. ettevõtlikkus, 49. saar Balti meres, 50. riik, 53. alevik Järvamaal, 54. majand. kool Lõuna-Eestis, 56. tähtsam toitaine, 58. enam, 60. sama, mis 26, 61. küsimus, 63. minul, 64. küsimus.

Lahendused saata „Romaani” toimetusele hiljemalt 1 märtsiks s. a.

Väljaandja Jakob Loosalu.

Toimetus ja talitus Tallinnas, Rataskaevu 9. Postkast 193. Kõnetr. 460-48.

„Romaan” maksab tellides: 3 kuu peale kr. 1.50, 1/2 aastast 3 kr., aastast 6 kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused. Trükikoda „Estotrukk”, Tallinn, S. Karja 8, tel. 445-25.

Vastutav toimetaja Johannes Lauk.

Mida

võib kanda suur ja mida väike naine.

Pressiball, hooaja suurim tualettide revüü, on möödas. Sellel nagu teistelgi meie samalaadsetel pidustusil avanes võimalus jälgida daamide naitse õisi ja märkida rõivastu-ruises tehtud vigu. Kuna üks sagedamaid eksitusi on nähe, et suur ja väike naine kannavad samasuguseid tualette, tahaksime siin tähelepanu juhtida sellele, mis sobib suurele ja mis väikesele daamile. Selle küsimuse laialdasemaks selgitamiseks alustame arutelu tänavriietusest.

Muhv, mis on kujunenud meeldivaks ja ühtlasi praktiliseks atribuudiks daamidele, peab ka kohanema daami suurusele. Väike naine ei tohi kunagi kanda suurt muhvi. Vastasel korral mõjuvad mõlemad naeruväärseina. Sama võib öelda kübarate kohta. Lai ja suur kübar väikesel naisel teeb temast madala seene, kuna suurel daamil see aitab lühendada pikka kuju. Peleriiniga palit on samuti ainult pikkade naiste privileegium. Kõrge krae sobib ka ainult suurtele daamidele. Gretagarboliik pikk cape mõjub väikese naise kantuna koomiliselt, kuna suur naine muutub selles „kuninglikuks”. Väike naine võib kanda ainult lühikest, olacape'i. Mis puutub riide mustreisse, siis tuleb suurel naisel koroomustritest eelistada suurte neljanurgeteltega riideid, kuna väikene naine kannab väiksemustrilisi. Rebasenahk on iga naise unistus. Mida suurem ja lopsakam, seda ilusam. Ent ka siin tuleb silmas pidada pikkust. Rebane mõjub suurel naisel väga dekoratiivselt. Väikest naist näib see aga rõhuvat ja surub õlgu alla. Selline naine piirdub väikeste karusnahkadega kaela ümber.

Kleitidest kõneledes võiks mainida, et viimasel ajal naiste poolt meel- sasti kantav kasakiin ei sobi kaugeltki mitte kõigile. Seda võib eduga kanda ainult suur naine. Väikestel on kasulikum kleit ühes tükis. Üldreegli- na olgu mainitud, et väikesele

Pressiballi tualette.

naisele sobivad pikemad kleidid, kuna suur naine muutub lühemate kleitidega väiksemaks. See reegel on maksev ka õhtukleitide kohta. Pikk šlepp sobib väikesele naisele, andes temale pikkust juure, kuna suure naise kleit tohib ulatuda vaid kedre- luuni. Peetagu ühtlasi silmas, et põikjooned üldiselt mõjuvad lühenda- davalt, pikuti jooned aga suurenda- davalt.

Soeng on üks tähtsaid tegureid naise suuruse tasakaalustamisel. Väi- ke naine peab hoolt kandma, et tema kael ja kukal jääksid vabaks. Vabalt alla langevad kiharad kuu- luvad jällegi suure naise eesõigus- tesse.

Nagu näeme, on mood üldiselt and- nud suuremaid võimalusi suurele nai- sele. Suurem osa modelle on ka mõeldud vastavalt üle keskmisele pikkusele. On vana tõde, et suurel naisel on kergem näida elegantsena kui väikesel. Seega tuleb eriti vii- maksmainituil kaaluda oma rõivas- tuse küsimust enam ja mitmekesisemalt seisukohtadelt kui pikkadel naistel. Teiselt poolt on aga pikkade naiste moeskaala võrdlemisi piira- tud. Meie oludes suureneb raskus veel eriti selle tõttu, et härrad, pa- raku, on harva vääriliseks dekorat- siooniks suurekasvulistele naistele. Seepärast on sellised daamid sunni- tud vaeyama oma peakest küsimuse- ga: kuidas näida lühemana?

Kuidas saada blondiks?

Blond püsib juba pikemat aega meovärvina. Daamid näevad palju vaeva ja raiskavad märgatavaid ra- hasummasid blondi värvi saavutamiseks. Sealjuures teevad nad sageli kahju oma juustele. Kuidas muutuda blondiks, ilma et rikkuda oma juuk- seid? Selleks annavad välismaa le- hed mõningaid tulusaid näpunäiteid.

Kõigepealt peab mainima, et mus- tajuukselised daamid ei saa ilma kahjulike tagajärgedeta üldse muu- ta oma juuste värvi. Sellest on vä- he: mustad juuksed võidakse vär- vi muutmise katsetega täiesti ära rikkuda. N. n. brünett võib aga oma- da iga soovitava juuksevärvi.

Brünett daam peab juuste helen- damiseks iga kolme nädala tagant loputama juukseid veega, mis sisal- dab vesinikülhipendit suhtes 9:1. (Üheksa osa vee kohta on üks osa vesinikülhipendit). Ent loputamise juures ei tohi sega puudutada pea- nahka, kuna sel puhul juuksed muu- tuvad karmideks ja kaotavad oma läike. Hädaohtlik on ka liiga palju vesinikülhipendi lisamine veele.

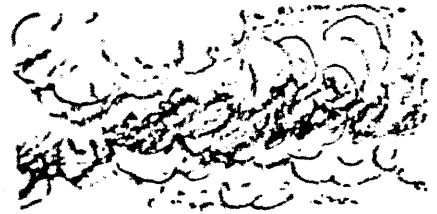
Et blonde juukseid muuta veel he- ledamaks, loputatakse neid kumme- liteega ja kuivatatakse pärast seda kuumade rätikutega, mis lastakse seista juuste ümber seni, kui need on päris kuivad.

USU

või
ära
usu!

Klaveril annavad need kaks nooti ebakõla. Kuid viiulil ja klarinabil mängituna kõlavad nad harmooniliselt.

Austraalias on rohelisi pilveid.

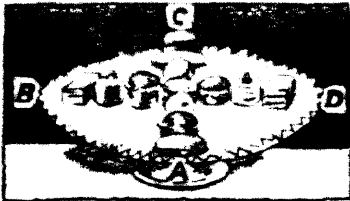

Seda tähte
Konn ei joo võib lõigata
vett. Ta imeb paberist
seda oma naha ainsa kääri
kaudu. lõikega

"Soldatententententoonstelling"
See hollandikeelne sõna tähendab:
"Sõdurite telgi üleslõikamine".

PEA-MURDMIST

AUHINNALIS ÜLESANDEID

Kadumaläinud koogid.

Pereaine, kutsunud kohvi ajaks külalisi, ootis kolmeist kooki. Samal ajal, kui ta parajasti oli smetis lauakatmisega, helistas ukse juures ootamatu külaline. Tundes oma poja suurte maiasmokkadena, püüas mõelda välja triki, et poisid ei saaks tema märkamata mõnda kooki ära näpata sel ajal, kui ta külalistajale läheb ust avama. Ta asetas siis enne ukse avamist koogid vasale ristikujuliselt nii, et lugedes A-st B-ni, A-st C-ni ja A-st D-ni alati tuli arv seitse. Kuid nupukad poisid leiutasid peagi, kuidas oma kavalust äratada.

Pereaine hirmulise hirmulise kostel midagi söömiseks kaks kooki ära.

Tulle tagasi läinud juure, ema ei märganud midagi kookide kadumisest, sest lugedes ükskõik millises suunas oli kookide arv alaliselt seitse.

Kuidas poisid seda tegid?

KEERDÜLESANDEID

Nr. 1.

Kaks isa ja kaks poega laeksid maha kolm jänest, igaüks lasi ühe. Kuidas oli see võimalik?

Nr. 2.

Perekonnas on viis poega. Igaühel teist on üks õde. Palju on perekonnas lapsi?

Nr. 3.

Viis inimest pidid jagama omavahel 5 õuna, kuid ometigi pidi jääma üks õun korvi.

Kuidas on see võimalik?

Nr. 4.

Viis heinahunnikut ja seitse heinahunnikut veetakse kokku. Mitu hunnikut saadakse?

Õigete lahenduste saatjate nimeid avaldatakse „Romaanis“ nr. 6.

Õigete lahenduste saatjate vahel jagatakse välja viis romaani. Lahendused saata „Romaani“ toimetusele hiljemalt 1. märtsiks s. a.

Tsensor.

Lugu ennesõjaaegsest Venest. Väike näitetrupp külastab Vene linnakest. Näidendis Bris'i osa mängija kütleb oma rikkusega ning ütleb muuseas: „Mul on viis küla, kümme kirikut ja kakskümmend pappi!“

Kui näidend kohalikult tsenso-rilt tagasi saadeti, oli „20 pappi“ läbi kriipsutatud ning kõrval oli tsenso-ri märkus: „Kahetekümne pappi“ asemel öelda „kakskümmend siga“!“

„Noh, Ellikene, mida tead sa jutustada kurest?“ küsis õpetajanna oma väikeselt õpilaselt.

„Ah, preili, kurge ei ole ju olemaški!“ vastab väga targa näoga Elli.

Järgmine
„Romaan“

ilmub märtsi alul.